

2022

J A A R V E R S L A G

V E E N K O L O N I A A L
M U S E U M V E E N D A M

Fotografie: Ruud Ugen en Gerrit Dopper (tenzij anders vermeld)

Afbeelding omslag:

Jan van der Zee, *Een Groninger coaster in Noorse haven*, 1961.

Tentoonstelling: Met het zout van de zee, (Ploeg)schilders & coastervaart.

VEENKOLONIAAL
MUSEUM VEENDAM

VOORWOORD	6	PUBLICATIES	34
IMPRESSIES VAN HET JAAR	7	Een vleug Jugendstil in	
Leader Subsidie voor de Familietrouw	7	Oost-Groningen	34
De Pelikaan veilig onder dak	7	Klasiskā Saikne	34
Succesvolle opening expositie Groningen-Riga	8	Met het zout van de zee	34
in de Letse Hoofdstad Riga	9	Omzien naar het museum	35
Enkele opmerkingen uit ons gastenboek	10	Veenkoloniale Volksalmanak	35
ORGANISATIE		TENTOONSTELLINGEN	36
STICHTING VEENKOLONIAAL MUSEUM	11	TENTOONSTELLINGEN OP REIS	44
MAATSCHAPPELIJKE BETROKKENHEID	13	Riga, letland	44
		Den Haag	45
BEZOEKERSCIJFERS 2022	14	ACTIVITEITEN	46
EDUCATIE	15	ONDERSTEUNING KLEINE MUSEA	52
PUBLIC RELATIONS	17		
FINANCIËN	20		
SPONSOREN / FONDSSEN / SUBSIDIE / CLUB VAN 100	22		
COLLECTIEBEHEER EN VORMING	23		
COLLECTIE - TOP 10 AANWINSTEN	24		

VOORWOORD

EEN NIEUW JAAR MET NIEUWE KANSEN

De start van het jaar 2022 was bijna 'as usual'. We werden nogmaals met een korte lockdown geconfronteerd.

Na de heropening kwam het individuele museumbezoek zeer langzaam op gang. Dit in tegenstelling tot het bezoek van de scholen, die we na twee jaar bijna wekelijks mochten ontvangen.

Als we kijken naar ons meerjarenbeleidsplan, hebben we ondanks alles toch veel kunnen realiseren. De titel van het jaarplan was *Duurzaam investeren in cultuur*. Bij duurzaam denken we aan een gezond financieel fundament, meer wisseltentoonstellingen samengesteld met objecten uit eigen depot, en het terugdringen van materiaalgebruik. In al deze zaken zijn we in redelijke mate geslaagd. Bij het opbouwen van wisseltentoonstellingen worden de zalen niet meer als vanzelfsprekend opnieuw geschilderd en we bouwen niet elke keer nieuwe decors. Dit levert niet alleen een positief resultaat op voor het milieu, maar ook voor de financiën.

Het jaar 2022 was financieel gezien geen eenvoudig jaar en we zijn dan ook erg blij met de steun van diverse fondsen, de gemeente Veendam en de provincie Groningen. Ook is dank aan onze 'Vrienden van het Museum' op zijn plaats. Ze droegen ruimhartig bij en daardoor konden we het tekort, en de scheur in de broek die we in 2021 opliepen,

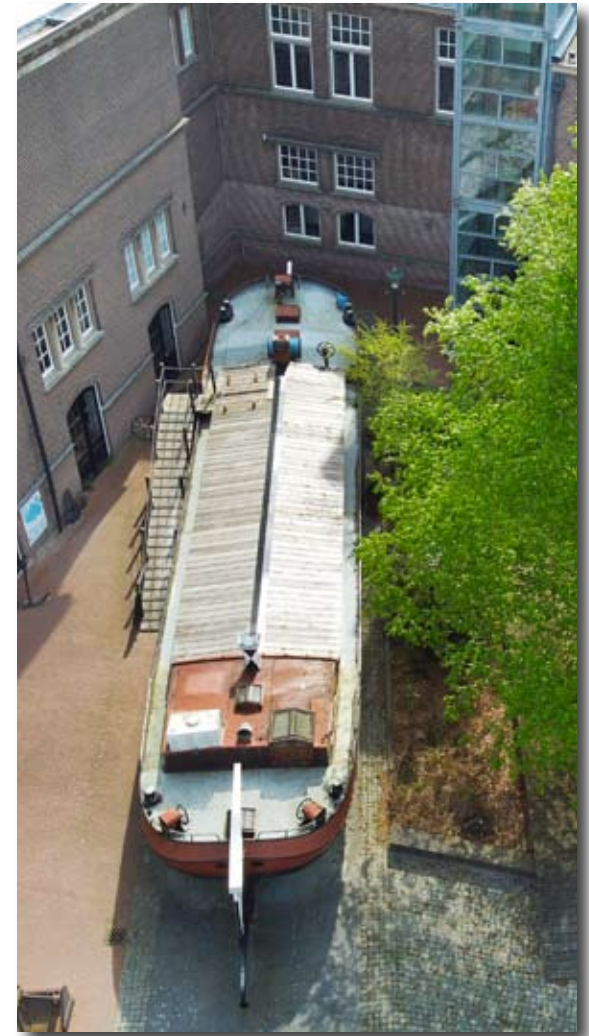
repareren en 2022 afsluiten met een klein positief saldo.

Minstens zo belangrijk is de steun van onze vrijwilligers. Ondanks de twee moeilijke jaren is niet één van de vrijwilligers afgehaakt!

Zijn er dan geen zorgen? Ja natuurlijk. De energieprijzen stijgen de pan uit. Het museum huurt een prachtig monumentaal gebouw, maar nog steeds met enkel glas. Onze vrijwilligers hebben al aangegeven graag te willen helpen bij het meer energiezuinig maken van het gebouw. Dus op kierenjacht en het aanbrengen van isolatiemateriaal waar mogelijk. Aangaande dubbelglas is onze huurbaas, de gemeente Veendam, nu aan zet.

We blijven positief, vooral ook bij de gedachte dat bezoekers aan ons museum zich altijd verbazen over ons mooie gebouw, onze prachtige collectie over de Groninger Veenkoloniën en de bijzondere wisseltentoonstellingen die we organiseren. Trots, omdat we dit met een klein team, een prachtige collectie, mooie wisseltentoonstellingen en met ondersteuning van talloze vrijwilligers weten te realiseren.

Hendrik Andries Hachmer, directeur

IMPRESSIES VAN HET JAAR

LEADER SUBSIDIE VOOR DE *FAMILIETROUW*

De *Familietrouw* bij de werf, niet op de werf? Nee, we leggen het verderop wel uit. Even voor het geheugen. Het begint allemaal in 1894. Toen werd ons huidige museumschip *Familietrouw* bij de werf van Ten Horn in Veendam te water gelaten. Deze werf was te vinden schuin tegenover het oude postkantoor. De gemeente Veendam heeft een aantal jaren geleden het kanaaltje waar de werf lag, weer opengegraven. Het schip liep als *Geertje* van stapel voor het uit Wildervank afkomstige schippersechtpaar Geertje Poortman en Harm Drost.

Van 1894 tot 1976 is het schip beroepsmatig in de vaart geweest. Daarna kwam het via Wessel Ploeg in de recreatievaart en sinds 1994, toen het schip exact 100 jaar oud was, in de vaart als museumschip. In 2022 hebben we via Leader een bijdrage aangevraagd voor het weer in originele toestand terugbrengen van het roer, de luiken en het vooronder.

Inmiddels is bij werf Wolthuis te Sappemeer het nieuwe roer geplaatst. We liggen er niet op de werf, maar bij de werf, want zoals u waarschijnlijk weet, is de oudste werfplaats van de Groninger Veenkoloniën helaas niet meer over water bereikbaar. Een dam zorgt voor een tot nu toe onontkoombare hobbel. Jammer. Maar goed, dankzij de Leader-bijdrage konden we de vrijwilligers van werf

Wolthuis inschakelen voor de klus. Sterker nog, ook de vrijwilligers van molen De Wachter te Zuidlaren zijn bij deze klus betrokken. Hier is het eikenhout voor het roer gezaagd. In 2023 zal men ook de luikenkap aanbrengen.

IMPRESSIES VAN HET JAAR

DE PELIKAAN VEILIG ONDER DAK

Al langer waren we op zoek naar een mooie plaats waar onze Chevy, de Chevrolet vrachtauto van expeditiebedrijf Jonker uit Veendam, een mooie plek kon krijgen. De stalling waar de oude dame stond was niet optimaal. Even knepen we hem begin 2022. Een harde stormwind had grip gekregen op het dak en enige dakpannen van de schuur geworpen waar onze Chevy gestald stond. Bij aankomst zagen we dat de auto onder het stof en het gruis zat. Tijd dus om een stofvrije omgeving te zoeken voor onze oude dame. Rondvraag leverde voorerst niets op. Sommige schuren waren overvol, of er was wel ruimte maar dan moest de vrachtauto telkens verplaatst worden bij werkzaamheden op het land. Ook niet ideaal dus. Uiteindelijk vonden we een goede en droge standplaats in de voormalige FIAT-showroom van de ESA te Veendam. Daar staat de Chevy nu droog en stofvrij naast enkele andere oude vrachtauto's. Bovendien kan het onderhoud op deze plaats worden uitgevoerd. Op een mooie zaterdagmorgen werd de auto door Miriam Ootjers, onder begeleiding van Toos en Herbert Schlötel, naar Veendam gereden. Het is niet de bedoeling dat de auto daar stil blijft staan. Om niet stram te worden, zal ze regelmatig rijden.

Herbert & Toos Schlötel en Miriam Ootjers, vrijwilligers van het museum en Andries Hachmer van de ESA bij de nieuwe standplaats van onze Chevy

IMPRESSIES VAN HET JAAR

SUCCESSVOLLE OPENING EXPOSITIE GRONINGEN - RIGA IN DE LETSE HOOFDSTAD RIGA

Lang was het voor ons museum en de leden van de alumnivereniging van de Klassieke Academie onzeker of de in opdracht gemaakte werken, die de historische banden tussen Groningen en Riga/Letland moeten symboliseren, ook in Letland zouden worden geëxposeerd. Corona had behoorlijk roet in het eten gegooid. Eerst was de tentoonstelling in ons museum al twee keer uitgesteld, maar nu dreigde de Oekraïne-oorlog ook weer roet in het eten te gooien. Na inwinning van advies bij de ambassades besloten we dat het project door kon gaan. Bovendien is zo iets ook een steun in de rug voor onze Letse collega's. Ilona Audere, de directeur van het Mencendorfa nams museum te Riga, maakte een selectie uit de in Veendam geëxposeerde werken. Verhuisbedrijf Rikus Koning verzorgde het transport en zo kon dan op donderdag 28 april de tentoonstelling onder zeer grote belangstelling door de Nederlandse ambassadeur in Riga, Claudia Pieterse, officieel worden geopend. Ook de Letse ambassadeur Aiga Liepiņa was tot onze grote verrassing aanwezig. De receptie vond in twee delen plaats, in de morgen werden de Nederlanders die in Letland wonen verwelkomd en in de middag de in Riga werkzame ambassadeurs. Twee werken werden zelfs door een ambassadeur aangekocht. Kortom, we blikken tevreden terug.

IMPRESSIES VAN HET JAAR

ENKELE OPMERKINGEN UIT ONS GASTENBOEK

Wat een verschillende schilderijen,
leuke om in zo'n mooie ruimte te zien
E. Toeckens
Inge Keyte

Thanks to the Embassy of Latvia
for the insight into this
project!
Very interesting catalogue!
Susannah Gordon

Pohja ← Helsinki, FINLAND
Majatta Lehmanen, Helsinki, Finland

11 Sept.
Echt een verrassing, dit museum!
Wij komen vast nog eens terug.
Echt genieten,
Henk & Maria Koster, Biele

Shelly Meyer 21 June 22 - U.S.A.

Kivanaar Kivanaar u gemooit!!
TAVATOKEBNY EBR 21 June 2022

Leggie + Kathy Buckles FLORIDA, US 23.6.22
Frew + Diane Tyrivier Alabama, USA 23.6.22

J. Pedro Projecto - Portugal
26.06.2022

Eine höchst schmeckende, einladend
prätentive Ausstellung mit Bildern,
die so viele Empfindungen und
Erinnerungen an das „alte Leben“ wecken.
Richard Hulen, Dr. Boksumsward, Vauje
7. August 2022

Thank You so much
Family from Lithuania
Lata p. d. t. 07.08.2022
Karius, 08.08.2022

ORGANISATIE STICHTING VEENKOLONIAAL MUSEUM

Organisatie

De Stichting Veenkoloniaal Museum kent een Bestuur en een Raad van Advies. Het Bestuur kwam in 2022 vier keer bijeen, de Raad van Advies twee keer. De dagelijkse leiding berust bij de directeur. De directeur weet zich gesteund door een administratief medewerker, die ook veel vormgevingswerk verricht; een baliedewerker, die ook de inkoop voor de museumwinkel verricht; een medewerker publieksbegeleiding, die ook de coördinatie van de vrijwilligers op zich neemt; een registrar, die de collectie beschrijft; en een conservator, die naast collectiebeheer ook actief betrokken is bij de organisatie en het voorwerk voor tentoonstellingen. De Stichting Veenkoloniaal Museum is in 1939 opgericht te Veendam. Een van de mede-initiatiefnemers was burgemeester F.J. de Zee. Het museum is sindsdien uitgegroeid tot een professioneel museum. Dankzij de status Geregistreerd Museum, die we in de jaren '90 verwierven, is het Veenkoloniaal Museum in staat om bruiklenen van andere Geregistreerde Musea aan te vragen. In 2022 kregen we een herrijking en in 2023 weten we het resultaat. Deze audit geldt voor de komende vijf jaar.

ANBI status

Het museum bezit de culturele ANBI status die schenken aan het museum voor bedrijven en particulieren nog eens extra aantrekkelijk maakt. In het verslagjaar zijn de gegevens van het museum online zo aangepast dat we weer aan de voorwaarden van de belastingdienst kunnen voldoen.

Museale Codes & Fair Practice Code

De Stichting Veenkoloniaal Museum benadrukt het belang van de museale codes en handelt er ook naar. Tijdens voorlichtingsbijeenkomsten voor vrijwilligers en medewerkers wijzen we op de bestaande codes en procedures. Ter voorbereiding op het nieuwe meerjarenbeleidsplan werken we al toe naar de Fair Practice Code. Het museum biedt een inspirerende werkomgeving met betaalde en onbetaalde medewerkers waarin iedereen zijn of haar talenten optimaal kan benutten. Alle medewerkers worden geaccepteerd zoals ze zijn. Het museum zoekt actief naar oplossingen voor de mentale of fysieke beperkingen die door bezoekers of medewerkers worden ervaren. Het museum vormt een goede afspiegeling van de regio waarin het actief is. We bieden met name ruimte voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt door mentale of fysieke beperkingen. Op de werkvloer is ruimte en respect voor elke levensovertuiging.

MUSEUM EN DE CAO

Medewerkers van de Stichting Veenkoloniaal Museum vallen onder de CAO Welzijn. Er is destijds voor gekozen omdat er toen nog geen museum-CAO was. Om niet tot een pensioenbreuk te komen hebben we er destijds unaniem voor gekozen om in de oude CAO te blijven. Musici en kunstenaars die als ZZP-er worden ingehuurd krijgen een marktconforme vergoeding. Het Veenkoloniaal Museum biedt zowel de medewerkers als vrijwilligers de mogelijkheid om zich verder te ontplooiën.

Te denken valt bijvoorbeeld aan cursussen opgezet door Erfgoedpartners en de Groninger Archieven, maar ook expertmeetings binnen Cultuurcentrum van Beresteyn.

Collectie

Op het gebied van collectiebeheer hebben we de samenwerking gezocht met 'Art Salvage' dat in geval van calamiteiten zoals brand of waterschade kan assisteren. Ook is nieuwe meetapparatuur in het museum aangebracht. Bij het eventuele afstoten van collectie volgen we de leidraad van de LAMO.

BESTUUR-DIRECTIE-MEDEWERKERS

De Stichting Veenkoloniaal Museum is een relatief kleine organisatie en heeft gekozen voor het bestuursmodel. In 2023 zal het huidige bestuur aftreden en zijn er nieuwe kandidaten gevonden. Ook worden de statuten van het museum gewijzigd zodat ook daarin de geldende museale gedragscodes zijn opgenomen. De Raad van Advies dient als steunorganisatie en ondersteunt en adviseert de directie en het bestuur bij specifieke vragen, bijvoorbeeld m.b.t. het ontplooiën van educatieve activiteiten of een donateursactie. Zowel de leden van het bestuur als de Raad van Advies voeren hun werkzaamheden onbezoldigd uit.

ORGANISATIE STICHTING VEENKOLONIAAL MUSEUM

BESTUUR (ONBEZOLDIGD)

- H. Prins, voorzitter, (aangetreden 7-3-2017, aftredend 11-04-2023, niet herkiesbaar), nevenfuncties: voorzitter Sint Martinus, voorzitter Sociëteit Heren op Leeftijd
- M. Inklaar, penningmeester, (aangetreden 28-05-2019, aftredend 11-04-2023, herkiesbaar), nevenfuncties: secretaris Rotary Pekela, penningmeester EHBO Winschoten
- M. van Delden, (aangetreden 05-06-2018, aftredend 11-04-2023, niet herkiesbaar)
- B. Buining, (aangetreden 07-03-2017, aftredend 11-04-2023, niet herkiesbaar), nevenfuncties: voorzitter Stichting Orgel 1526 Scheemda, bestuurslid Stichting Liberaal Archief Groningen, bestuurslid Stichting Hermans Dijkstra, Midwolda

RAAD VAN ADVIES (ONBEZOLDIGD)

- H. R. Oosterveld, voorzitter, nevenfuncties: voorzitter Gebiedsfonds Nationaal Park Drentsche Aa, lid Ledenraad Rabobank Stad en Midden-Groningen, lid bestuur Stichting Noorderbreedte Groningen
- R.H. Smit, nevenfunctie: Managing director Ankerbeer BV
- J.N. Wilkens, secretaris, stopt per 11-04-2023
- H. Jasken, nevenfunctie: Manager In- en Externe Betrekkingen, Nobian / Chemie Park Delfzijl
- G.J. Strating, nevenfunctie: directie Strating Beheer b.v. in Oude Pekela, bestuurslid van

een lokale serviceclub (Lions)

- R. Feenstra, nevenfunctie: secretaris van de Ondernemerskring Midden-Groningen
- J. Onderwater, nevenfunctie: docent
- G. Frumau, nevenfunctie: docent
- R. Weijs, nevenfunctie: manager Vastgoed Accolade Woningcorporatie

MEDEWERKERS IN DIENST

- Hendrik Andries Hachmer, directeur, 36 uur, nevenfuncties: bestuurslid Historische Sectie Museumvereniging (onbezoldigd), bestuurslid Nederlands Baltische Vereniging (onbezoldigd), lid Leader Advies Groep (LAG) (onbezoldigd)
- Celine Vister, conservator, 24 uur
- Erik van der Wal, administratief medewerker, 36 uur
- Jan Kuiper, registrar, 32 uur (loonsubsidieregeling)
- Marleen Strikkers, medewerker publieksbegeleiding, 16 uur
- Marjan Meijer, baliedmedewerker, 16 uur

VRIJWILLIGERS

Het museum kent een bestand van 106 vrijwilligers. Een deel van de vrijwilligers is actief in specifieke werkgroepen, te weten:

- Werkgroep Textiel
- Werkgroep Digitalisering
- Werkgroep Museumschip Familietrouw
- Werkgroep Museumvrachtwagen De Pelikaan

Alle medewerkers worden tijdens voorlichtingsbijeenkomsten, die normaal gesproken twee keer per jaar plaatsvinden, bijgepraat over onder andere de inhoud van de Ethische Code, de betekenis van de Fair Practice Code en Code Diversiteit.

Ook vragen we van alle medewerkers/vrijwilligers en bestuursleden een verklaring van goed gedrag. We maken dankbaar gebruik van bijdragen en ideeën van onze vrijwilligers.

Het museum hanteert de '6 B's methode', deze methode staat voor: Behoeftte, Beloven, Bewerkstelligen, Beoordelen, Betalen en Behoud.

We vertalen dit onder andere in het inventariseren van werkzaamheden die niet door betaalde krachten worden vervuld, we bewerkstelligen dit via oproepen via het Vrijwilligersbureau.

Als men eenmaal in dienst is krijgt iedereen een vrijwilligerscontract, de mogelijkheid om gratis deel te nemen aan lezingen en cursussen en gezamenlijke evaluaties. Bestuur en vaste medewerkers doen er van alles aan om de goede werksfeer te behouden. Het feit dat de afgelopen twee jaar, ondanks dat het museum gesloten was, we alle vrijwilligers hebben kunnen behouden, sterkt onze gedachte dat we op de juiste weg zijn.

STAGIAIRES

Begin maart tot en met eind mei liep Ninthe Oosterveld (Winkler Prins Veendam, Mavo 3) een maatschappelijke stage in het museum.

MAATSCHAPPELIJKE BETROKKENHEID

Nieuwe inwoners van de gemeente Veendam

Sinds jaar en dag ontvangen we nieuwe inwoners van de gemeente Veendam. Onder de nieuwe inwoners zitten soms ook nieuwe vrijwilligers. Speciale aandacht is er voor vluchtelingen. Samen met de stichting 'Mo(o)i in Veendam' organiseren we rondleidingen voor deze nieuwkomers. Mo(o)i in Veendam is een internationale club voor 'oude' en 'nieuwe' Veendammers, die als doel heeft de integratie van allochtone inwoners in Veendam en omstreken te bevorderen en de autochtone inwoners van Veendam kennis te laten maken met andere culturen en gebruiken.

Ondersteuning kleine musea in de regio

Het Veenkoloniaal Museum ondersteunt sinds 1994 het Kapiteinshuis te Nieuwe Pekela, dat volledig door vrijwilligers wordt gerund. We organiseren voor het museum één keer per jaar een wisseltonstelling en daarnaast voorziet de conservator het bestuur van advies. De conservator vertegenwoordigt het Veenkoloniaal Museum bij de bestuursvergaderingen van de Stichting Kapiteinshuis Pekela.

De directeur ondersteunt de plannen rond Siep & Co. te Oude Pekela om een infocentrum rond een stoommachine en de strokartonindustrie op te bouwen.

Toegankelijk voor iedereen

In het verslagjaar hadden we de hoofdtakten in samenwerking met Koninklijke Visio te Haren, die ons museum regelmatig bezoekt, willen aanpassen in braille. Omdat het museum en de scholen gesloten waren, hebben we besloten om deze actie door te schuiven naar 2023. In tegenstelling tot veel andere musea mogen bezoekers juist heel veel zaken, zoals turf, veengereedschap e.d. wel aanraken. Ideaal daarom ook voor leerlingen die visueel gehandicapt zijn.

Verder vertalen we onze maatschappelijke betrokkenheid in:

- Een voor iedereen toegankelijke permanente expositie aangaande de Groninger Veenkoloniën
- Wisseltonstellingen, waarbij we open staan voor ideeën uit de regio die we uitwerken tot tentoonstellingen. Scholen, met name OSG Winkler Prins College in Veendam, worden nauw betrokken bij deze tentoonstellingen en geven er soms ook een eigen invulling aan
- Externe en interne lezingen met een grote diversiteit aan onderwerpen: van prehistorie tot landbouwindustrie, van veenborgen tot het slavernijverleden van de bewoners en van pioniers in de industrie tot voortvarende vrouwen
- Activiteiten die nauw aansluiten bij staande tentoonstellingen en actuele thema's

- Publicaties die tentoonstellingen begeleiden, terwijl de Veenkoloniale Volksalmanak open staat voor een keur aan schrijvers die een (historische) band in hun verhaal leggen
- Educatie en collectie, dit in combinatie met samenwerkingsverbanden met scholen in de regio

BEZOEKERSCIJFERS

Het bezoekersaantal is dit jaar weer aardig opgekrabbeld, maar loopt nog 6.595 bezoekers achter op 2019. Alleen de eerste drie weken van januari is het museum nog gesloten geweest door Covid-19 en daarbij horende lockdown.

Individueel bezoek (inclusief Museumkaarthouders) is toegenomen, maar loopt nog 2.680 bezoekers achter op 2019.

Het aantal groepsbezoeken is ook toegenomen, vooral de scholen kwamen in groten getale weer met de Erfgoedbus en als spontaan bezoek.

Andere soorten groepen, bijeenkomsten e.d. bleven nog wel wat achter. Een bedrijf uit Veendam kwam in december, verspreid over twee weken, met zeven afdelingen naar het museum.

De cursisten van Instituut Dante met wekelijks gemiddeld vijftien tot twintig deelnemers waren er ook vanaf februari weer. Het gaat om een cursus geschiedenis, kunst en cultuur.

Activiteiten konden eindelijk doorgaan en dat zorgde ook voor veel bezoekers. Maar het aantal is nog niet weer op het niveau van 2019.

Bezoekers Veenkolonie Express (STAR): 149 treinreizigers (ook die aantallen nemen langzaam weer toe, in 2019 waren het er 214).

EXTERNE PRESENTATIES

De directeur van het museum verzorgde vijf keer een externe lezing (tegenover negen in 2019).

In Assen, Bilthoven, Delfzijl, Soest en Zuidlaren: samen 188 toehoorders.

ACTIVITEITEN

Veel (vaste) activiteiten konden dit jaar weer plaatsvinden. Er waren openingen, lezingen, kinderactiviteiten, een cursus Oekraïne en Wit-Rusland, Neutenschaiten, Boekenmarkt, Vriendendag en een Vrijwilligersreisje. Ook was er in ons museum een huwelijksplechtigheid.

FAMILIETROUW

Het museumschip *Familietrouw* trok in Musselkanaal 200 bezoekers (mei), tijdens de Turfdagen in Appelscha 800 bezoekers (augustus) en tijdens Winterwelvaart in Sappemeer 900 bezoekers (december).

Verder waren er nog twintig andere interne activiteiten met totaal 724 bezoekers.

AKKA TENTOONSTELLING IN RIGA:

De tentoonstelling in Riga (zie pagina 8 en 43) is bezocht door 3.600 bezoekers.

SAMENWERKING VANBERESTEYN

Het Zomerfestival in augustus was een gezamenlijke activiteit met de participanten van Cultuurcentrum van Beresteyn, met een lezing van de directeur van het museum (Voortvarende Vrouwen en hun kleding).

totaal aantal museumbezoekers over 4 jaar

	2019	2020	2021	2022
TOTAAL	27.007	12.350	7.679	20.412
individueel	6.224	3.542	4.421	4.683
groep	4.943	1.218	926	4.707
activiteiten	10.306	2.782	152	6.627
MK houders	5.534	4.808	2.180	4.395

SPEURTOCHTEN

Er werd ook dit jaar gebruik gemaakt van de bestaande speurtochten.

ERFgoedTRAJECTEN

Dit jaar is het schoolbezoek gelukkig weer toegomen na alle lockdowns en na de Covid-19 maatregelen. De scholen die kwamen waren voornamelijk scholen die zich aanmeldde voor de Kunst- en Erfgoedbus. Daarnaast kregen we ook nog wel spontaan schoolbezoek.

ERFgoedSCHATTEN

(31 leerlingen tegenover 26 in 2019). Dit jaar kwam er één school voor het project 'Van aardappel tot snoep'.

KUNST-EN ERFgoedBUS

(943 leerlingen tegenover 1.326 leerlingen in 2019). Dit jaar hebben 41 schoolgroepen van 26 scholen het museum bezocht met de Kunst- en Erfgoedbus. De scholen kwamen uit Appingedam, Beerta, Groningen, Haren, Hoogezand, Kropswolde, Mussekanaal, Onstwedde, Oostwold, Oude Pekela, Scheemda, Slochteren, Stadskanaal, Ter Apel en Winschoten.

Het programma voor de Erfgoedbus duurt twee uur en omvat een inleiding met filmpjes, daarna een rondleiding in kleinere groepjes en tot slot de speurtocht. Deze bezoeken lopen van januari tot mei en van half oktober tot december.

MUSEUMPROJECTEN

(206 leerlingen tegenover 566 leerlingen in 2019). Naast de scholen voor de Erfgoedbus kwamen ook nog scholen uit Hoogezand, Groningen, Veendam en Winschoten op bezoek voor onze museumprojecten.

Het Winkler Prins (voortgezet onderwijs) kwam dit najaar voor de kunstexpositie 'Zout der Zee' (15 leerlingen). En 22 leerlingen van de Praktijkschool brachten een bezoek.

Het Aletta Jacobs uit Hoogezand kwam dit voorjaar met 110 leerlingen (project 'Verken je omgeving'). Verder ontvingen we in het najaar nog 34 studenten 'Fashion and Design' van het Alfa College, zij kwamen voor de kledingexpositie 'Van korset tot paillet'. Tot slot ook nog twee groepen van het Dillard College.

DIVERS SCHOOLBEZOEK (BASISSCHOLEN)

Naast de Kunst- en Erfgoedbus kwamen er nog acht scholen op bezoek (688 leerlingen), bijvoorbeeld in het kader van een project op school. Van één school uit Muntendam kwamen alle klassen langs (project GigaGroen en Natuur&Milieu), van één school uit Veendam kwam groep 3 t/m 8 op bezoek. Zij kwamen uit Alteveer, Muntendam, Siddeburen, Veendam en Vlagtwedde.

EN VERDER

Bijzondere vermelding nog voor de opleidingschool Ommelanden, een samenwerkingsverband van de Hanze en de RUG met de scholen voor

voortgezet onderwijs uit de regio. Zij kwamen met 42 studenten naar het museum.

Ook de studenten Nederlands van de Evangelisches Bildungszentrum Ostfriesland-Potshausen uit Ostrhauderfehn kwamen in de zomer met twee groepen (44 studenten) naar het museum. Zij bezochten het museum en de begraafplaats.

Winkler Prins en Veenkoloniaal Museum gaan samenwerken

VEENDAM - Scholengemeenschap Winkler Prins en het Veenkoloniaal Museum in Veendam gaan intensiever samenwerken. Hiervoor wordt denderdag een samenwerkingsovereenkomst getekend.

In de overeenkomst staat onder andere dat het streven wordt dat alle leerlingen van Winkler Prins tenminste één keer in hun schoolloopbaan iets met het museum gedaan hebben. Het kan dan gaan om een bezoek aan het museum om meer te weten te komen over de geschiedenis van de eigen omgeving of om mee te werken aan

een project waarbij het museum betrokken is. Zo is het museum waar een andere leeromgeving. Het museum stelt één keer per twee jaar een ruimte ter beschikking waar leerlingen een tentoonstelling kunnen bedenken, maken en zelf gaan organiseren. Voor het museum kan deze samenwerking ook gaan betekenen dat zo een jonger publiek trekken en gebruik kunnen maken van de kennis van de jongeren rond het stimuleren van museumbezoek door jongeren.

De afgelopen jaren hebben het Veenkoloniaal Museum en Winkler Prins al in verschillen-

de projecten goed samengewerkt. Voorbeelden hiervan zijn de Napoleontentoonstelling, de keramieken hotdies en de tentoonstelling Joods Leven in Veendam. Verder hebben twee geschiedeniscentra aan de Winkler Prins al zitting in de Raad van Advies van het museum.

De samenwerkingsovereenkomst is bedoeld om de al bestaande band een structureel karakter te geven. De overeenkomst wordt ondertekend door schoolbestuurder Ferdinand Viske en museumdirecteur, Hendrik Hachmer, in het bijzijn van burgemeester Link.

PUBLIC RELATIONS

Het Veenkoloniaal Museum beheert twee websites. De basiswebsite veenkoloniaalmuseum.nl en de website scheepsindex.nl. Bij de laatste site is een deel van de maritieme collectie gekoppeld aan namen van schepen en kapiteins. De website is in 2020 geadopteerd door de Koninklijke Bibliotheek als digitaal erfgoed en er worden door de KB backups gemaakt.

Social Media

We blijven ons richten op het verkrijgen van zoveel mogelijk reviews bij TripAdvisor, Google, Facebook en Zoover. Actief zijn we vooral op Facebook, Instagram en Google.

Facebook

Het aantal volgers op Facebook nam verder toe en is gestegen tot 5.405. Drie medewerkers posten

regelmatig berichten op Facebook. Op Facebook ontvingen we 55 reviews met een gemiddeld cijfer van 4.8.

Google

We beschikken over een Google account waardoor we zelf berichten kunnen toevoegen aan het infoblok van Google.

Instagram

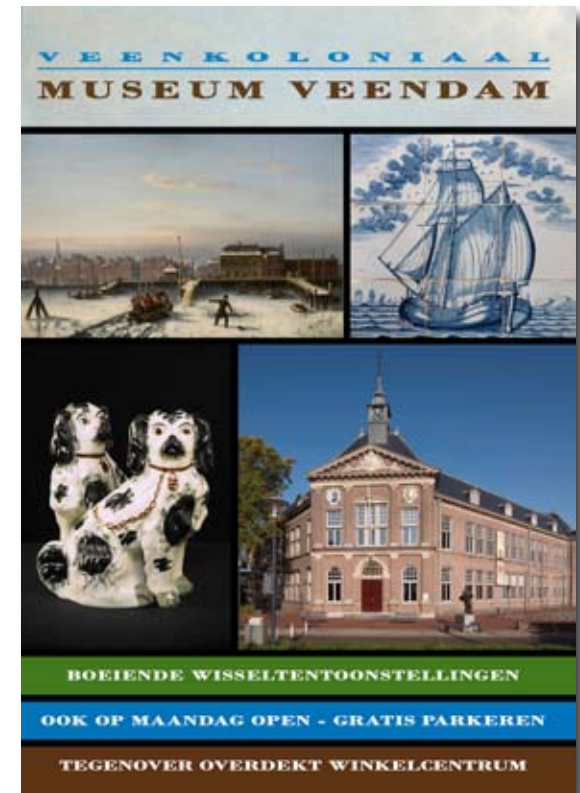
In 2017 zijn we gestart met Instagram.

In 2022 hadden we 848 volgers. Instagram is deels gekoppeld aan Facebook.

- volgers op Instagram 2020: 640
- volgers op Instagram 2021: 776
- volgers op Instagram 2022: 848

Voor openingen van tentoonstellingen worden altijd persberichten verzonden naar de (lokale) media en historische verenigingen. Ook wordt er regelmatig geadverteerd in magazines gericht op de doelgroepen waarvan we denken dat deze geïnteresseerd zijn in onze wisselexposities.

In juni hebben we een nieuwe folder ontworpen en verspreid over de drie noordelijke provincies.

PUBLIC RELATIONS

Kinderworkshop zeegezicht schilderen

VEENDAM Op 25 februari van 14.00 tot 16.00 uur zijn kinderen van acht tot en met twaalf jaar van harte welkom in het Veenkoloniaal Museum in Veendam. Onder leiding van kunstenaressen Koozje Zomer wordt op een leuke, spontane en creatieve manier een zeegezicht geschilderd.

De workshop vindt plaats ter gelegenheid van de expositie Groningen-Riga.

De Klassieke Verbinding, die in het museum loopt tot 24 maart 2022. In deze expositie hangt onder meer het werk van Koozje Zomer.

Deelnemers aan de workshop kan alleen na reservering bij het museum: 0598-364224 of stuur een mail naar info@veenkoloniaalmuseum.nl Voor de materialen wordt gezorgd. De kosten bedragen één euro per kind. ■

Zeegezicht schilderen. Eigen foto

Lezing over archeoloog John Smit

VEENDAM Roelie Meijer van de Werkgroep Prehistorie houdt op woensdag 6 april een lezing over de te jong overleden archeoloog John Smit. Van 1983 tot zijn overlijden in 1997 was hij de belichaming van de Werkgroep Prehistorie van het Veenkoloniaal Museum. Hij is voor het Veenkoloniaal Museum van grote betekenis geweest. Waar in de Kerkstraat de Veenkoloniale geschiedenis begon met de monniken van Aduard en

vervening, wist hij dankzij opgravingen in onder (veel) meer Zuidbroek, Pekela en Wildervanksterdallen de geschiedenis te verlaten tot het Mesolithicum. Naast zijn wetenschappelijke bijdragen wist hij vooral mensen te enthousiasmeren voor archeologie. Aan de hand van foto's presenteert Roelie Meijer de diverse activiteiten en opgravingen van Smit. De lezing in het Veenkoloniaal Museum begint om 20.00 uur. ■

UITGELICHT

Geschiedenis van maritieme schilderkunst

Nederland is altijd een zeevarende natie geweest. De zee is dan ook een groot terugkerend thema bij onze grote schilders, of ze hun werk nu maakten in de Gouden Eeuw, tijdens de Franse school of nu, ze wisten altijd een breed publiek te bereiken met de zee, de stranden, de stranden en de beroemde vissersboten. Vele Groningers weten dat veel Nederlandse kunstenaars in de negentiende eeuw afkomstig waren uit Pekela, Veendam en Groningen. Frits Thoenes, bekende kunstenaar, verhuiskonink en lid van de AKKA Groningen, geeft woensdag een lezing over maritieme schilderkunst. Hij gaat in op hoe de zeegechiedenis op het schilderdoek werd getekend. Ook spreekt hij over de kunstwerken in de tentoonstelling De Klassieke Verbinding tussen Lissabon en Groningen. Na afloop van de lezing loopt hij samen met de bezoekers langs de werken om te zien hoe de zeevaart naar Riga hebben geleid tot de zeegezicht schilders die we zien aan via info@veenkoloniaalmuseum.nl.

Veendam - Veenkoloniaal Museum, wo 19.30 uur, 5 euro

Aandacht voor Jugendstil

In de tentoonstelling Een vloeg Jugendstil in Oost-Groningen in het Veenkoloniaal Museum in Veendam wordt aandacht besteed aan de lang betrouwbare panden, maar ook aan interieurstukken zoals meubels, gebroederswinkels en huizen die een soort zee-windstil zijn het resultaat van de opdrachtgever gezinswilde gebouwen. In de 19de eeuw stambouwen stierde aandacht die teruggevoerd op een nieuw stijl verleden. Neoclassicistische, romantiek en andere esthetische bewegingen. Jugendstil of Art Nouveau (Nieuwe Kunst), wist met deze traditie te breken en gebruik maken van nieuwe technieken. Er was ruimte voor creativiteit in deze- en kunstwerken in vroege Jugendstil, geïntegreerd door de natuur. Tegensprekend is er weer belangstelling voor Jugendstil, aandachts- en processen en niet te vergeten de beeldhouwkunst. De expositie is te zien van 11 december tot en met 2 april.

FOTO ARCHIEF UITSLIPCE

De ambassadeurs Alga Liepina (links) en Claudia Pieterse openen de expositie met het ontsteken van een vuurtje.

Veenkoloniaal Museum opent expositie in Riga

VEENDAM – het Veenkoloniaal Museum heeft in de Letse hoofdstad Riga de expositie Groningen – Riga, de klassiek verbinding geopend.

De door het Veenkoloniaal Museum en de alumnivereniging van de AKKA samengestelde expositie werd officieel geopend door de Nederlandse ambassadeur in Riga, Claudia Pieterse, en de Letse ambassadeur in Den Haag, Aiga Liepina. De expositie is tot en met 31 augustus in het Mecenadorfa Nams Museum in Riga te zien. De opening was volgens museumdirecteur Hendrik Andries Hachmer zeer succesvol en de ambassadeurs waren vol lof.

De kunstenaars van de AKKA lieten zich voor deze tentoonstelling inspireren door de verhalen die in het Veenkoloniaal Museum te zien zijn. De bloei van de Veenkoloniale zeevaart

in de 19e eeuw, toen honderden zeeschepen uit plaatsen als Sappemeer, Zuidbroek Veendam, Wildervank en Oude-Nieuwe Pekela richting de Oostzee voeren, de houthandel, de turfvaart en de contacten tussen de burgers, zorgden voor inspiratie en een bont pallet aan werken.

Samenwerking

Het Veenkoloniaal Museum werkt sinds 2006 samen met diverse Letse musea en er zijn diverse mooie projecten uit ontstaan. Het volgende project is een expositie met als titel Hollandmania, die in samenwerking met het Riga Art Nouveau Museum in Veendam zal worden georganiseerd. Tegelijkertijd zal in Veendam een tentoonstelling over Jugendstil in Oost-Groningen te zien zijn die, als het mee zit, een jaar later in het Riga Art Nouveau Museum zal worden gepresenteerd.

PUBLIC RELATIONS

Exhibition 'The Classic Connection Groningen - Riga' at the Embassy of Latvia in The Hague forms a new symbolic link between the two countries

Shortly before the last Christmas, the contemporary art exhibition 'The Classic Connection. Groningen - Riga' was opened at the premises of the Embassy of Latvia in the Hague.

Nineteen Dutch artists - graduates of the Classical Academy of Fine Art in Groningen visualized the historical trade link between the Dutch and Latvian people. Originally with more than 70 works of art the artists have each made their own translation of the theme 'Classic Connection', each with his/her own style and technique and a variety of subject matter. In a smaller size but still with an important part of these works at the Latvian Embassy in The Hague, this exhibition has made the last stop in the Hague.

For some Dutch artists the theme of exhibition was a journey of discovery on unfamiliar ground. The Veenkoloniaal Museum in the Dutch town of Veendam was an important source of inspiration with countless objects and historical trade documents, evidence of the centuries-old connection between the two countries. The very diverse palette of works of art tells the fascinating story of the peat, of maritime between the peat colonies and the Baltic ports but also the emotional experiences of sailors and their families. Artist and curator of the exhibition Diane Brodie explains: "For artists it was an investigation into their own family history, tracing their forefathers whose natural life was in the land they lived on, as peat diggers - secretly dreaming of the sea. For others, mother and child, ancient trees, the silent uprooted or broken trees, which many Baltic seafarers carried with them."

Commercial contacts between the Baltic region date as far back as the 13th century. It has been the vehicle for cultural relations.

the stories about the maritime trade along the Baltic Sea which played an important role in the prosperity of Amsterdam, as example. A route for the Baltic Sea was regularly set and hundreds of objects, documents, photos and souvenirs in the Veenkoloniaal Museum in Veendam serve as a reminder of this time.

The Ambassador of Latvia to the Netherlands H.E. Mrs. Alga Liepina has resulted in a wonderful art project. With the first opening in June 2021 at the Veenkoloniaal Museum in Veendam, the exhibition also marked the centenary of diplomatic relations between Latvia and The Netherlands. After a successful start, a year later, the exhibition has travelled to Latvia to the Museum of Mēncendorfa Nams in Riga. The exhibition was also a resounding success there. It's opening on 29 April 2022 and the Dutch national day - the King's Day were celebrated in the museum in the presence of the Latvian and Dutch Ambassadors, the artists of this exhibition along with others.

In the Hague the exhibition concludes its wonderful journey from the Netherlands to Riga and back. As it was emphasized at the opening in The Hague by the Latvian Ambassador Mrs. Alga Liepina: "This is the first time, when the Latvian Embassy at its premises hosts a non-Latvian art exhibition. The fact that the embassy offered its most beautiful rooms to these works of art is a clear appreciation of the close ties between our countries." The Ambassador expressed her hope that this exhibition will be a starting point for his longstanding relationship with the Dutch people contacts which results in a new chapter in the history of the two countries.

The exhibition in the Netherlands is open to public Friday from 10:00

to 15:00 and by appointment from Monday to Thursday.

Participating artists:

- Sonja van Beuzekom - www.sonjavanbeuzekom.nl
- Mineke Gravers - www.minekegravers.nl
- Margriet Kroeze - www.margrietkroeze.nl
- Erna Kroezen - www.ernakroezen.nl
- Siewke Ronner - www.siewkeronner.nl
- Beitske Sikkema - www.beitskesikkema.com
- Gerrit Velthuis - www.gerritvelthuis.nl
- Hana Vendlova - www.hanavendlova.com
- Antoinette Vanderink - www.antoINETTEvanderink.nl
- Koozje Summer - www.koozjezomer.nl

Written by the Embassy of Latvia in the Hague

Nieuw roer voor de Familietrouw

VEENDAM - Het museumschip van het Veenkoloniaal Museum in Veendam, de uit 1894 daterende familieboot Familietrouw, is voorzien van een nieuwe roer. Aan de Historische Schepwerf Woldhuis werd hebben zich het overgeven op deze mooie klas gestort. Het resultaat van alle inspanningen is een prachtig en historisch verantwoord eikenhouten roer, dat tot op de millimeter past. Het inhangen van het roer was een groot succes.

Hollandse gekte in Riga

Vanaf zaterdag 13 november is in het Veenkoloniaal Museum te Veendam de expositie 'Hollandse gekte in Riga' te zien. In de periode van 1890 tot aan de jaren twintig was kerkelijke overname Nederlandse roerwonen een populair in de kerken van de appartementen van de bruiden in Riga. In de hal van het appartementencomplex waar nu het Riga Art Museum Centre is ondergebracht, zien we acht museumstukken met Hollandse roerwonen. Zie het roer, hoort en hoorde museumstukken met Hollandse roerwonen rond 1900 in populair? Oudek dat in deze tentoonstelling red met kunst & kerk, kerkstukken, roerwonen op Veendam, die tot en met 12 maart 2022 te zien is.

Nico Bulder in nieuw perspectief

Etsen, grafiek schilderijen verlengd t/m 10 april 2022

VEENKOLONIAAL MUSEUM VEENDAM

www.museumveendam.nl

	2022	begroting 2022
Baten	€	€
Museumwinkel	10.730	5.722
Entrees	50.990	55.000
Subsidie prov. Groningen	158.700	155.403
Subsidie gem. Veendam	127.009	127.009
Subsidie gem. Pekela	1.737	1.737
Fondsen en donaties	55.504	81.500
Begunstigers (Vrienden)	29.697	29.000
	434.367	378.157
Lasten	€	€
Personeelskosten incl. sociale lasten & pensioen	246.471	358.832
Afschrijvingen materiële vaste activa	5.885	3.800
Huisvestingskosten	88.410	81.600
Exploitatie- en machinekosten	289	115
Tentoonstellingen/collectie	21.783	15.000
Activiteiten/educatie	-9.916	3.000
Kantoorkosten	17.600	4.488
Financiële administratie	14.715	12.240
Public relations	7.176	10.000
Publicaties	7.473	8.160
Algemene kosten	10.547	15.300
	410.433	455.058

Toelichting op de afwijkingen ten opzichte van de begroting

Besparingen

Personeelslasten zijn lager uitgevallen vanwege zwangerschapsverlof en uitval door langdurige ziekte, hierdoor werden er bijdragen verkregen door onze ziekteverzuimverzekering en het UWV. Activiteiten en educatie leverden een positief resultaat op vanwege uitgestelde activiteiten. Verder was er een besparing op Public Relations en de Algemene Kosten, deels kwam dit door de gedeeltelijke lockdown, waardoor deze kosten niet gemaakt zijn. De opbrengst van de museumwinkel groeide omdat we tijdens de lockdown extra hebben ingezet op onze webwinkel.

Extra uitgaven

Er was een stijging van de Kosten Tentoonstellingen omdat uitgestelde tentoonstellingen toch nog in het jaar 2022 zijn gerealiseerd. Fondsen, donaties en entrees vielen lager uit vanwege de lockdown.

FINANCIËN

Meerjarenbegroting 2021-2025	begroting	begroting	begroting	begroting	begroting
Exploitatie	2021	2022	2023	2024	2025
Baten					
Museumwinkel	5.610	5.722	5.837	5.953	6.072
Entrees	55.000	55.000	55.000	55.000	56.000
Subsidie gemeente Veendam	126.126	127.009	127.898	128.793	129.695
Subsidie provincie Groningen	155.900	158.700	162.350	166.084	169.904
Subsidie gemeente Pekela	1.737	1.737	1.737	1.737	1.737
Begunstigers (Vrienden)	29.000	29.000	30.000	30.000	31.000
Sponsoring	10.000	10.000	11.000	11.500	11.500
Fondsen en donaties	70.000	71.500	72.500	72.500	72.500
TOTAAL	453.373	458.668	466.321	471.567	478.408
Lasten					
Personeelskosten	297.000	299.970	302.969	305.999	309.059
Afschrijvingen	3.800	3.800	3.900	3.900	4.000
Huisvesting	80.000	81.600	83.232	84.896	86.594
PR kosten	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Kantoorkosten	4.400	4.488	4.577	4.669	4.762
Administratie en accountantskosten	12.000	12.240	12.848	13.105	13.367
Diverse algemene kosten	15.000	15.300	15.606	15.918	16.236
Activiteiten	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Educatie	1.000	1.500	1.500	1.500	1.700
Publicaties	8.000	8.160	8.323	8.489	8.659
Tentoonstellingen	15.000	15.000	16.000	16.000	17.000
Collectie	1.500	1.500	2.000	2.000	2.000
TOTAAL	449.200	455.058	462.455	467.976	474.877
EXPLOITATIERESULTAAT	4.173	3.610	3.866	3.591	3.531

Feiten en cijfers

Bestemmingsreserve projecten

Familietrouw *	12.088
Koers Oostzee **	27.539
Grommo	6.156
Collectie	5.000
Tentoonstellingen (algemeen)	5.000

* Het schip Familietrouw is een varend monument en behoort tot de collectie van het Veenkoloniaal museum. Jaarlijks komen inkomsten binnen via zogeheten redercedulen en overige giften. Onkosten worden jaarlijks verrekend.

** Koers Oostzee is geormerkt geld voor de samenwerking met culturele instellingen in Letland en Duitsland.

SPONSOREN / FONDSSEN / SUBSIDIE / CLUB VAN 100

HOOFDSPONSOREN

SUBSIDIEGEVERS

SPONSOREN

CLUB VAN 100

Aannemersbedrijf Ketelaar, Wildervank
De Gezonde Apotheker, Veendam
Drukkerij Reinier van der Kooi, Veendam
Faber reklame, Veendam
Financieel Online, Scheemda
Hoveniersbedrijf Richard Reijersen, Blijham
Interfit installatietechnieken, Winschoten
Makelaardij Vastgoed Noordoost, Meeden
Media Noord, Winschoten
Molema Salarisadministraties en Advies,
Wildervank
NNRD, Drachten
Schildersbedrijf Arends, Oude Pekela
Swawek B.V., Veendam
Tandzorg Wildervank, Wildervank
XRYMZ Mediaproducties, Groningen
Zechsal, Veendam
Zintel, Veendam

FONDSSEN

COLLECTIEBEHEER EN VORMING

De Stichting Veenkoloniaal Museum bestaat sinds 1939, maar enkele collectieonderdelen zijn al eerder opgenomen geweest in de voorganger van het museum. De basis van het museum is al in 1911 gelegd toen burgemeester Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteyn op de zolder van het gemeentehuis begon met het verzamelen van voorwerpen die betrekking hadden op de geschiedenis van de Veenkoloniën. Deze traditie werd voortgezet door burgemeester F.J. de Zee. Er ontstond een Vereniging voor Veenkoloniale Oudheidkunde die in 1939 is omgezet in Stichting Veenkoloniaal Museum. In 1941 organiseerde ze haar eerste kunstexpositie met werken van de schilder Dorus Roovers. Na de oorlog werd de collectie steeds verder uitgebreid en het verzamelgebied vergroot richting de Oude Groninger Veenkoloniën. Het museum richt zich sinds die tijd met het verzamelbeleid vooral op vier speerpunten; de vervening, de opkomst van landbouw en zeevaart en de landbouwindustrie, bestaande uit de zetmeelindustrie en de (stro-)kartonindustrie. Daarnaast bezit het museum nog een kunstcollectie met werken van kunstenaars die geboren zijn in de regio, zoals Nico Bulder, Herman Mees, Bart Peizel en Geert Hendrik Streurman.

REALISATIE MEERJARENBELEIDSPLAN

In het meerjarenbeleidsplan zijn we er van uitgegaan dat we de komende vijf jaar, bij wisselentoonstellingen, meer gebruik gaan maken van onze eigen collectie. We zijn hier ook in geslaagd. Het grote voordeel hiervan is dat alle te exposeren

collectiestukken nog eens kritisch tegen het licht gehouden worden en waar nodig gerestaureerd. Zo werden stukken van de houtgraveur Nico Bulder gereinigd en opnieuw ingelijst, is er door gastconservator Jacolien Wubs een inventarisatie gemaakt van de bij ons aanwezige stukken van beeldhouwer en meubelmaker Hendrik Antonius ter Reegen. Ook werden door onze registrator de affiches van Societeit Veenlust ingelijst en tentoongesteld. De werkgroep Textiel komt de eer toe om onder de titel 'Van korset tot paillet, 200 jaar modegeschiedenis' de topstukken uit onze textielcollectie te presenteren.

In 2021 en 2022 ontving de werkgroep een grote aanvulling op de textielcollectie. Deze nieuwe geschonken collectie zal in de jaren 2023 en 2024 worden beschreven en gefotografeerd. Hiermee hoopt de textielwerkgroep in twee jaar tijd de achterstand in de collectieregistratie weg te kunnen werken.

Via een particuliere verzamelaar kregen wij in het verslagjaar diverse, in de regio gemaakte, zilveren voorwerpen geschonken. Het museum is erg blij met deze geste, maar het opende ook onze ogen dat we eigenlijk, gezien het feit dat er in de negentiende eeuw meer dan 50 goud- en zilvermeden waren in de regio, een erg kleine zilver- en goudcollectie bezitten. Voor ons de reden om in het nieuwe meerjarenbeleidsplan dat vanaf 2026 zal ingaan het verzamelen en versterken van onze zilver- en goudcollectie tot een speerpunt te maken.

COLLECTIE - TOP 10 AANWINSTEN

ACHTHOEKIG GELOBD SIERBORD IN ZILVEREN BORDENHOUDER

Op 28 januari 2022 verkreeg het Veenkoloniaal Museum via een museum minded expert in Oosterse keramiek, een schenking. De kunsthandelaar doet elk jaar een schenking aan een museum of instelling in de vorm van geld of een object. Het gaat om een achthoekige gelobde Chinese sierschotel uit de Qianglong periode (1736 - 1795), op voetring met platte onderglazuur en bruin-gerande rand. Gedecoreerd in verschillende florale polychrome familie rose emaille, dit is een nieuwe roze emaille wat rond 1725 werd ontwikkeld. De internationale naam hiervoor is de Chinese term Fancai. In het midden is een bloeiende pioen te zien omsierd door een Chinese anjer en een lelie. Deze bloemen symboliseren een lang leven en de eeuwige jeugd. De rand van het bord is gedecoreerd met pioenrozen, chrysanten en narcissen met bladeren. Op de keerzijde vier gestileerde lingzhi-paddestoelen symboliserend de onsterfelijkheid. De diameter van het bord is circa 31 centimeter, datering omstreeks 1740 - 50. Het bord wordt omklemd door een zilveren bordenhanger. De armen lopen uit in een leeuwenkop die een ring vasthoudt in hun bek. Er is een gehalteteken op te vinden in vorm van een lopende leeuw met nummer 2. Dit is het gehalteteken voor zilver 1814-1953. Ook is er een gestileerde jaarletter E, deze letter verwijst naar het jaar 1889. De bordenhanger is dus later toegevoegd. De schotel is volgens veilingdocumentatie afkomstig uit het interieur van W.A. Scholten te Groningen. Gezien het nummer 33 aan de binnenkant, maakte deze

schotel deel uit van een grotere verzameling van Chinees porselein. Het is dus aannemelijk dat het aangekocht is door Willem Albert Scholten zelf, of zijn zoon Jan Evert Scholten. Op interieurfoto's van het Scholtenhuis is Chinees porselein te zien op de schouw en aan de wand. In 1940 werd het Scholtenhuis geconfisqueerd tot hoofdkantoor van de Sicherheitsdienst, en de weduwe van zoon Jan Evert Scholten, Geessien Mulder en kleinzoon Johan Bernhard Scholten moesten vluchten. Hoogst waarschijnlijk namen ze een deel van het interieur mee naar Villa Gelria te Haren, waar de familie onderdak vond en zodoende heeft dit porselein de oorlog kunnen overleven.

COLLECTIE - TOP 10 AANWINSTEN

GEDENKRAAM VEENDAMMER CARTONNAGE FABRIEK

Gedeeltelijk geëst glazen paneel in een houten omlijsting met aan de achterkant boven een tl-lamp. Het is een gedenkraam verbouwd tot lichtbak. Het raam is afkomstig uit de Veendammer Cartonnage Fabriek. Dit gedenkraam maakte deel uit van een paneel van 9 glazen ramen, die in het trappenhuis van het kantoor hingen. Het was tegen een blinde muur bevestigd en werd vanachter belicht door een aantal tl-buizen.

Op het paneel is een vrouwenfiguur te zien, bestaande uit in vorm geplakte stukjes gekleurd glas. Ze draagt een gewaad en in haar hand heeft ze een toorts en op haar hoofd een kroon. Waarschijnlijk is dit de Griekse godin Hestia, de godin van het huiselijk haardvuur, de gezelligheid, de gastvrijheid. Volgens de Noord-Ooster uit die tijd, symboliseert het geheel de goede geest die in het bedrijf heerst. Om de vrouwenfiguur heen staat de belettering *Nulla Dies Sine Linea* (geen dag zonder regels). Het gehele raam omvatte een allegorie van nijverheid met o.a. een kraan, fabrieken en een schip. Aan de onderkant een paneel met afbeelding van de kantoorgebouwen en inscriptie 1908 aangeboden door het gezamenlijk personeel. Het gedenkraam in het trappenhuis van het kantoor van de VCF is na de sluiting van de fabriek (na overname door Scholten Karton) verdeeld over de drie directeuren. Er werd niet veel ruchtbaarheid aan het jubileum gegeven en alleen met het personeel gevierd. Het ontwerp is van Jan Wijkmans uit Groningen.

Vanaf circa 1950 was Jan Wijkmans als glazenier en esthetisch adviseur in dienst van Hoving Glasindustrie N.V.

COLLECTIE - TOP 10 AANWINSTEN

ZILVEREN KOFFIEPOT

Deze ranke, hoge zilveren koffiepote op standring is afkomstig van de familie Everts uit Wildervank. Aan de onderkant is het gemerkt met jaartalletter S (1877) en een (erg versleten) zilversmidsmerk *A halve K* met daaronder iets in de vorm van een driehoek, restant van een cijfer, waarschijnlijk *AK 47* (Adrianus Kuijlenburg PZ te Schoonhoven, 1862 - 1882), of *AK 49* (Albert Kuipers te Workum, 1871 - 1925), een lopende leeuwte met cijfer 2 (2e gehalte zilver voor klein zilveren werk), aan de voorkant in een gecontourneerd ovaal schild met een geornamenteerde omlijsting gegraveerd: *geschenk van broeders en zusters aan N.H. Tonkes & aan G.A. Fiebens*, aan de achterzijde in een gecontourneerd ovalen schild met een geornamenteerde omlijsting gegraveerd: *1853 huwelijksvereeniging 1878*.

COLLECTIE - TOP 10 AANWINSTEN

CACAOKOP EN SCHOTEL

Op 19 april 2022 verkreeg het Veenkoloniaal Museum uit nalatenschap van de laatste erfgenaam van bootjesbouwer Oorburg uit Veendam een porseleinen kop- en schotel met bijpassende deksel. De kop- en schotel zijn kobaltblauw met vergulde en verzilverde bloemen en vlakken, een rechthoekige goudkleurig oor, bovenop bijpassende deksel met 6 hoekige knop, aan de onderkant zit een blauw stempel: *M.S. Kuznetsov Company, Dulevo*. Dit merkteken werd gebruikt tussen 1892 - 1917. Oorspronkelijk is dit kopje afkomstig van de firma van Linge die het schonk aan hun houthouster. De Van Linge's hadden een houthandel en zullen het via één van hun contacten in Rusland verkregen hebben.

COLLECTIE - TOP 10 AANWINSTEN

HUTKOFFER VAN ZADELMAKERIJ EN KOFFERFABRIEK K. EISINGA

Deze hutkoffer gemaakt, door K. Eisinga, zadelmakerij en kofferfabriek Veendam, dook op tijdens een veiling te Arnhem. Het is een hutkoffer met houten banden en een bolle deksel met aan de randen en hoeken ijzeren beslag, Op het deksel staat in knopspijkers *J.J.H.* De binnenzijde is gevoerd met blauw wit gestreept papier en roze lint en de binnenzijde van het deksel is gemerkt: *K. Eisinga Veendam, zadelmaker en kofferfabriek, in de bocht der Kerkstraat.*

Hier werd later de doorbraak naar de Winkler Prinsstraat, nu Museumplein, aangelegd.

De uit Groningen komende Eisinga's waren zadelmakers van beroep, waarvan de eerste zich al rond 1840 in Veendam vestigde. Naast zadelmaker oefenden ze ook het vak uit van stoffeerder en behanger. Klaas Johannes gaf zich in 1884 op als lid van 'Veenlust'. In 1885 leverde hij aan 'Veenlust': *Gedijnen voor 15 raam voor weg schoon en weer Gemaakt f 6.25.*

In 1913 verhuist het bedrijf naar het Beneden Oosterdiep. Meerdere zonen van Klaas Eisinga kozen hetzelfde beroep als hun vader, en vestigden zich elders als stoffeerder door heel Nederland. Zoon Klaas Johannes emigreerde naar Amerika.

COLLECTIE - TOP 10 AANWINSTEN

ROND AARDEWERKEN SIERBORD

Dit bord is vervaardigd ter gelegenheid van de 65e verjaardag van de directeur Dirk Everehard Everts van de houtzagerij Meihuizen te Wildervank.

Fabrieksmerk plateelbakkerij Zenith en initialen ceramist AS (Aart Stolk).

COLLECTIE - TOP 10 AANWINSTEN

BRILLEN- OF TABAKSDOOS VAN PIETER HOLM

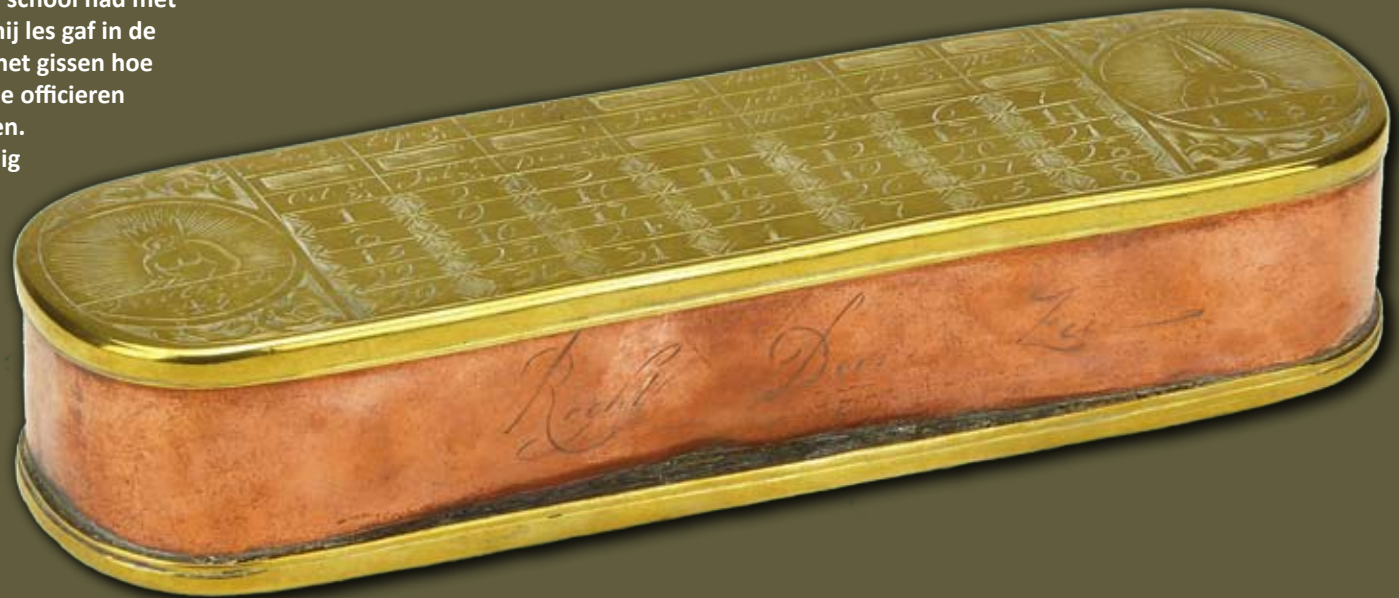
Een ovale, rood koper en messing brillen- of tabaksdoos, met scharnierend deksel van messing. Dit doosje is voorzien van een eeuwigdurende kalender op het deksel en een snelheidstabel voor schepen op de bodem. Het deksel is verder versierd met eenvoudige afbeeldingen, voorstellende aan de linkerbovenkant Julius Caesar en aan de rechterbovenkant paus Gregorius XIII, met daaronder respectievelijk "voor Krist 45" en "1482".

Deze tabaksdoos is bedacht door Pieter Holm (1685/86 - 1776), een gepensioneerd Zweedse zeeman die in 1720 te Amsterdam kwam wonen en daar vanaf ongeveer 1737 een school had met de naam: "Regt door Zee", waar hij les gaf in de zeemanskunst. Eeuwenlang was het gissen hoe snel een schip voer en moesten de officieren de snelheid van hun schip schatten. Nu hadden ze daarvoor een handig hulpmiddel, een tabaksdoos!

Eerst gaan twee mannen aan boord op 12,5 meter afstand van elkaar staan. De voorste gooit een voorwerp naar voren en overboord. Hij roept als het hem passeert. De tweede man telt het aantal seconden tot het voorwerp hem passeert. Op een tabel kon vervolgens de snelheid worden afgelezen. Hoewel er nooit merkjes wer-

den gevonden wie de vervaardiger van deze tabaksdozen was, lijkt het erop dat ze gemaakt werden te Iserlohn (Duitsland), waar ze naar Amsterdam werden verscheept.

Ze vonden later gretig aftrek binnen heel Europa. Vele exemplaren daarvan vindt men nu in verschillende musea. Er zijn vele verschillende versies gevonden van deze tabaksdozen, en waarschijnlijk werden ze onderling gekopieerd onder zeelieden, en dan is een foutje snel gemaakt. Volgens de schenker is de tabaksdoos gemaakt door Arent Zwieter en gedateerd 1758.

COLLECTIE - TOP 10 AANWINSTEN

BRONZEN RUSSISCH LUIDKLOKJE, ZOGENAAMD KOETSIERSKLOKJE

Het klokje heeft een inscriptie op de rok: *Gegoten te Waldai.*

Op de bel vindt men teksten die soms iets vertellen over de maker, de plaats en datum van fabricage, maar nog vaker zijn ze versierd met spreekwoorden en gezegden, zoals: *“Koop, wees niet gierig, rijd, heb plezier”*, *“Wie de bel koopt, zal blij zijn”*, of zoals een ander klokje dat we in ons bezit hebben aangeeft: *“Wie zijn kinderen lief heeft kastijd hen”*.

COLLECTIE - TOP 10 AANWINSTEN

ZILVEREN LODDEREINDOOSJE

Hoog, rechthoekig loddereindoosje met scharnierend deksel, rondom bloemmotieven, jaarletter *q* (1875), gehalteteken leeuw 2, gemerkt WL 3 (weduwe Hendrik van Linge, Grietje Schelsberg), werkzaam 1861 – 1890 te Zuidbroek, minervahoofd met M (Schoonhoven 1837-1984).

Het loderein, of lodderein is afgeleid van het Franse l'eau de reine wat koningswater betekend. Het zilveren lodereindoosje bevatte een met geurwater besprenkeld sponsje om een frisse geur te verspreiden, wat gezien, de in die tijd andere kijk op hygiëne, waarschijnlijk hard nodig was.

COLLECTIE - TOP 10 AANWINSTEN

IJZEREN WAFELIJZER

Het wafelijzer heeft platte ronde wangen en een lange steel met schakel om beide steeleinden bijeen te binden, aan de binnenkant van de wangen gegraveerd met een tweeledig gekroond schild met aan weerszijde een engel en bladmotieven. In het schild zien we de inscriptie: *Hindrik Hindriks Trijntje Wilkens uit Bellingwolde*, met aan de overzijde een gegraveerd familiewapen: een gekroond wapenschild, vastgehouden door 2 engelen, bovenste helft een adelaarspoot met 2 sterren, onderste helft een vogel.

EEN VLEUG JUGENDSTIL IN OOST-GRONINGEN

In de 19de eeuw ontstonden allerlei neostijlen die teruggrepen op een roemrucht verleden. Neoclassicisme, neogotiek en diverse eclectische mengvormen. Jugendstil, of Art Nouveau (Nieuwe Kunst), wilde met deze traditie breken en gebruik maken van nieuwe technieken. Er was ruimte voor ornamenten in deur- en raampartijen in vloeiende lijnen, geïnspireerd door de natuur. De inrichting van het gebouw was vaak in overeenstemming met

het uiterlijk. Door verbouwingen zijn veel interieur-details van nu nog bestaande gebouwen verloren gegaan, maar gelukkig is er een revival. Soms worden panden met gevoel voor details weer gerestaureerd. Er is weer belangstelling voor Jugendstil, ook voor het in dezelfde periode ontworpen aardewerk en porselein en niet te vergeten de boekdrukkunst. In dit boek maakt u kennis met een mooie selectie van monumenten in Oost-Groningen waarin Jugendstil een markante rol speelt.

KLASISKĀ SAIKNE

Een kleine uitgave in het Lets, bedoeld als 'looplijst' bij de tentoonstelling *The Clasical Link, Groningen-Riga* in het Mencendorfa Nams Museum in Riga, 30 april t/m 31 augustus 2022

MET HET ZOUT VAN DE ZEE

Deze brochure, gemaakt door Gerard Muntinga, is uitgegeven ter gelegenheid van de expositie *Met het Zout van de zee, (ploeg)schilders en coastervaart* (17 juli t/m 30 oktober 2022). Deze expositie kijkt terug op het tentoonstellingsproject Ku(n)stvaart uit 1961-1962, waarbij Groningse kunstenaars uitgenodigd werden mee te varen op coasters om zo de kustvaart in beeld te brengen. Het artikel beschrijft hoe zestig jaar geleden dit opmerkelijke project tot stand kwam en het verscheen eerder in het cultuurhistorisch tijdschrift *Stad & Lande*.

PUBLICATIES

OMZIEN NAAR HET MUSEUM

Het magazine Omzien naar het Museum verscheen in 2022 twee keer. Deze magazine's zijn gevuld met interessante artikelen en een vooruitblik op de komende exposities en activiteiten.

VEENKOLONIALE VOLKSALMANAK

In 2022 verscheen de 34ste editie van de Veenkoloniale Volksalmanak. De almanak kan nog altijd op een trouwe schare fans rekenen en de oplage is daarom weer opgeschroefd naar 1000.

Donateurs van het museum ontvangen zowel de Omzien naar het Museum als de Veenkoloniale Volksalmanak gratis.

TENTOONSTELLINGEN

GRONINGEN - RIGA, DE KLASSIEKE VERBINDING: VAN 12 JUNI 2021 TOT EN MET 24 MAART 2022

In samenwerking met AKKA, de alumnivereniging van de Klassieke Academie te Groningen, organiseerde het Veenkoloniaal Museum een kunst-expositie die de verbinding legt tussen Groningen en Riga. In de 19de eeuw kwam meer dan 60% van de Nederlandse zeegaande vloot uit de provincie Groningen. Van die vloot kwam het merendeel van de schepen uit plaatsen als Sappemeer, Zuidbroek, Veendam-Wildervank en Oude en Nieuwe Pekela. Aan deze bloeiperiode van de zeevaart herinneren nog de meegebrachte Oostzeelepels, sieraden, butjes, serviesgoed en scheepsportretten. De zeevaart bracht ook nieuwe ideeën. Immers, wie verre reizen doet kan veel verhalen. De verhalen vormen een klassieke verbinding. De 19 deelnemende kunstenaars lieten zich inspireren door de verhalen die in het museum te zien zijn.

12 JUNI - 5 SEPTEMBER 2021

Alumni Kunstenaars Klassieke Academie

GRONINGEN-RIGA

DE KLASSIEKE VERBINDING

**VEENKOLONIAAL
MUSEUM VEENDAM**

Koojse Zomer, 'Haven in zicht', 2020, 110 x 70 cm, acrylverf op paneel

Avebe ZIELEN + SCHURINGA Schiedamsche dijkvereniging Lijndi Region Foundation ALDERS NEDMAO Groninger Universiteit Veendam Rijkswaterstaat Middelkerke ACTEMIUM Alderburger Fokette Langeland-Burgman Dierfl. P&S

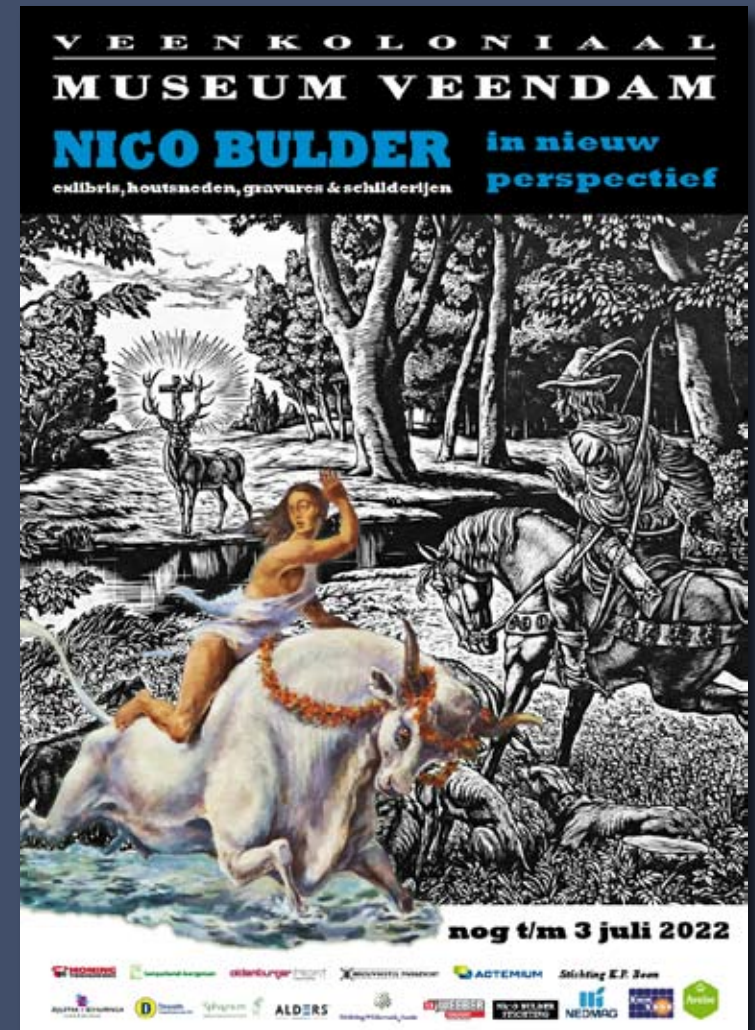
TENTOONSTELLINGEN

NICO BULDER, IN NIEUW PERSPECTIEF, EXLIBRIS - HOUTSNEDEN EN GRAVURES: VAN 17 DECEMBER 2021 TOT EN MET 3 JULI 2022

Op zaterdag 17 december 2021 werd de tentoonstelling geopend en zondag 18 december moesten we wederom in lockdown.

Nicolaas J.B. Bulder (1898-1964) woont en werkt zijn hele leven in Hoogezand. Zijn vader is timmerman en zijn moeder dochter van een kleermaker. Op 15-jarige leeftijd gaat Nico Bulder werken in een machinefabriek, maar in de avonden neemt hij les bij een scheepstekenaar en een wiskundeleraar.

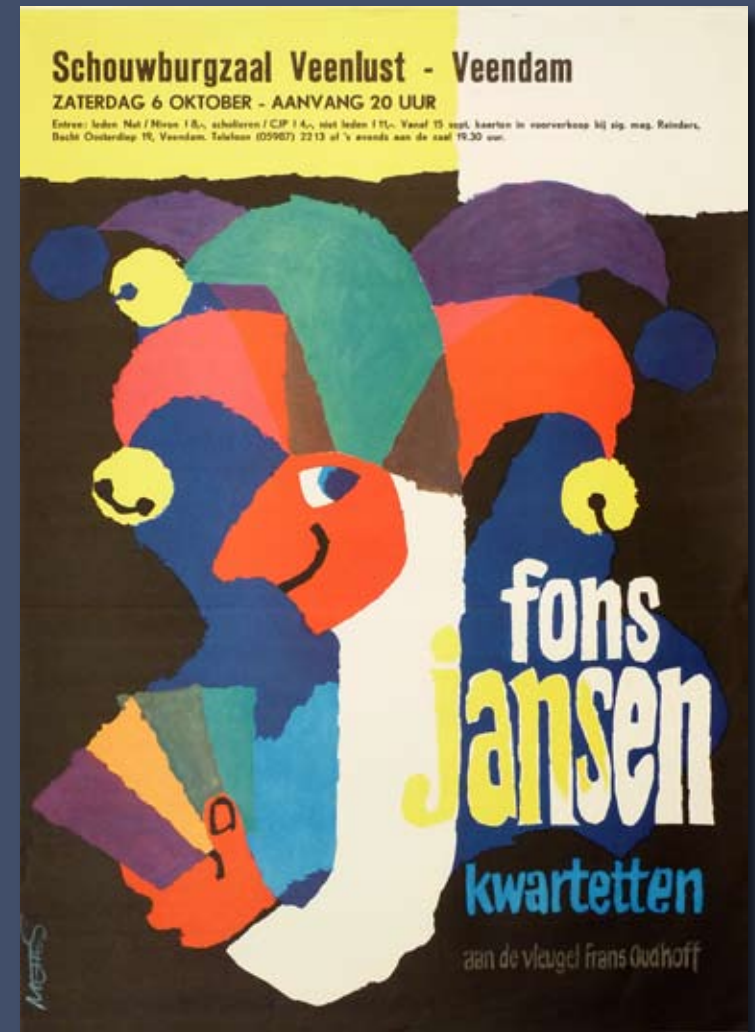
In de tentoonstelling neemt het Veenkoloniaal Museum in samenwerking met de Nico Bulder Stichting u mee in de wereld van zijn werk. Door een gravure te vergroten komen de details nog beter tot zijn recht. In combinatie met de originelen ontstaat er een uniek spel in zwart-wit. Bulder maakte ook gravures voor zijn collega Willem Valk en ontwierp etiketten voor bedrijven en fabrikanten.

TENTOONSTELLINGEN

DAMES EN HEREN ... WELKOM IN VEENLUST: 8 APRIL 2022 TOT EN MET 22 MEI 2022

Sociëteit en later theater 'Veenlust' te Veendam was jarenlang een begrip in de regio, maar sinds de jaren vijftig van de vorige eeuw kleeft er ook een drempel aan Veenlust, het werd door veel inwoners gezien als te elitair. Er werd in de jaren zeventig, na een uitgebreide renovatie, zelfs letterlijk een kartonnen drempel weg getrokken in de hoop dat er voor de schouwburg en het theater de loop er weer in kwam. Toch bleef het bij veel voorstellingen akelig leeg in de zaal. In het Veenkoloniaal Museum bewaren we een prachtige verzameling van affiches. We selecteerden de mooiste affiches en presenteerden die, waar mogelijk met persberichten die verwezen naar de betreffende voorstelling. Ook affiches van voor de Tweede Wereldoorlog hingen op zaal. En natuurlijk een paar buffetlijsten met exclusieve drankjes.

TENTOONSTELLINGEN

VAN KORSET TOT PAILLET, 200 JAAR MODEGESCHIEDENIS: VAN 12 JUNI 2022 TOT EN MET 20 NOVEMBER 2022

De tentoonstelling Van korset tot paillet, 200 jaar modegeschiedenis in het Veenkoloniaal Museum was vanaf 12 juni te zien in het Veenkoloniaal museum Veendam. Het museum toonde een overzicht van 200 jaar modegeschiedenis en bood de bezoeker een wandeling door de tijd aan de hand van historische topstukken.

Ieder kledingstuk vertelt zijn eigen verhaal aan de toeschouwer. Zo verandert het creatieproces van kleding met de komst van de naaimachine.

Er worden veel kledingzaken opgezet, ook in en rondom Veendam. Al eerder hadden de meevarende kapiteinsvrouwen rond 1850 een enorme invloed op het straatbeeld. Het straatbeeld verandert met een nieuw kleurenpalet door de uitvinding van felle synthetische aniline verfstoffen. Mode ontketent tevens reacties. De vogelbescherming werd bijvoorbeeld opgezet als tegenreactie tegen de dieronvriendelijke dameshoeden trend eind negentiende eeuw. Bovendien verandert de functie van kleding door de jaren heen. Flonkerende Charleston jurken zijn gemaakt voor vrijheid en dans.

De Veendammer fotografe Helena Vegter heeft samen met Nederlands bekendste burlesque artiest Fay Loren met historiserende kleding op historische plaatsen in Veendam een begeleidende serie foto's gemaakt voor de tentoonstelling. Met hun persoonlijke interesse in kostuumgeschiedenis brengen ze met enkele reconstructies

de historische kleding tot leven.

Van korset tot paillet liet zien dat mode zoveel meer is dan alleen esthetisch, het vertelt ons over de tijdsgeest, ontwikkelingen en cultuur van toen. Deze zomer konden bezoekers zich laten meevoeren in dit verhaal van fashion en evolutie in het Veenkoloniaal museum.

TENTOONSTELLINGEN

MET HET ZOUT VAN DE ZEE, (PLOEG)SCHILDERS EN COASTERVAART: VAN 17 JULI 2022 TOT EN MET 30 OKTOBER 2022

Vanaf 17 juli stond het Veenkoloniaal Museum in het teken van zilte kustvaart. De tentoonstelling 'Met het zout van de zee' toonde schilderkunst van meevarende, voor het merendeel Groningse Ploeg schilders, waaronder Jan van der Baan (1912-1990), Johan Dijkstra (1896-1978), Marten Klompien (1917-1996), Abe Kuipers (1918-2016), Martin Tissing (1936-2018), Jannes de Vries (1901-1986) en Jan van der Zee (1898-1988).

Het is nu bijna niet meer voor te stellen, maar in de jaren zestig was er een grote kustvaart industrie in Groningen. De kleine, meestal grijze schepjes -de 'little grey devils'- van onder de vijfhonderd ton sleepten het hout voor de Nederlandse bouw vanuit Scandinavië, maar vervoerden ook talloze andere ladingen naar een steeds verder uitwaaiierend Europees vaargebied. Een groot voordeel was dat de kleine kustvaarders de rivier op konden varen, zodat de lading soms ver landinwaarts gebracht kon worden.

De tentoonstelling greep deels terug op een project van het Groninger Museum. De kunstenaars maakten in 1961 een of meerdere reizen met een Groninger kustvaarder om de kustvaart in al zijn facetten in beeld te brengen. Het resultaat van de reis werd in 1961-1962 in het Groninger Museum geëxposeerd en was als reizende tentoonstelling: 'Ku(n)stvaart' onder grote publieke belangstelling op meer dan twintig locaties te zien.

Zestig jaar later is 'Met het zout van de zee' een deel van het werk vanuit publieke en particuliere collecties weer bijeengebracht en aangevuld met werk uit eigen collectie en foto's van kustvaarders uit die tijd. Natuurlijk ontbrak het model van de m.s. *Paloma*, dat ook op de tentoonstelling in Groningen stond, niet.

Gerard Muntinga was gastconservator bij deze expositie.

TENTOONSTELLINGEN

GRONINGER VEENKOLONIËN VERENIGT U: VAN 27 OKTOBER 2022 TOT EN MET 27 NOVEMBER 2022

In de Veenkoloniën zijn talloze verenigingen te vinden. Sommige zijn zelfs al meer dan 100 jaar oud. In samenwerking met Theater van Beresteyn, Grand Theatre en Noorderlicht te Groningen en verenigingen in de regio zijn er diverse activiteiten tot stand gekomen. In het museum presenteerden we oude posters van verenigingen in combinatie met recente foto's van verenigingen.

Tijdens de opening op 27 oktober waren er 's avonds muzikale optredens aan de Sluiskade en in de voormalige docentenkamer in het museum.

TENTOONSTELLINGEN

HOLLAND MANIA IN RIGA: VAN 11 NOVEMBER 2022 TOT EN MET 12 MAART 2023

Het Riga Art Nouveau Centre herbergt heel veel keukentextiel dat herinnert aan Nederland. Het bekende Volendammer jongetje en meisje, zeilschepen, molens en koeien. Ook bij de ingang van het museum zien we muurschilderingen met Nederlandse taferelen. Waarom is dit rond 1900 zo populair? In deze expositie proberen we daar een antwoord op te geven. We putten uit het keukentextiel van het Riga Art Nouveau Centre en gaan in op de Holland Mania die rond 1900 erg populair is in landen waar het gevoel van eigen cultuur en taal sterk op komt. De Holland Mania werd mede beïnvloed door de Boerenoorlog (1880-1902) die in Zuid-Afrika gevoerd werd. Een kleine kolonie afstammelingen van Nederlanders die in opstand kwamen tegen het machtige Groot-Brittannië hield dapper stand tegen het grote Britse leger. Dat wekt verbazing en bewondering. Maar er is meer; kunst & kitsch, tulpen, een protestvlag en een collectebus voor de Boerenoorlog en nog andere merkwaardige voorwerpen. Bovendien produceren we zelf voor de toeristenmarkt klompen, molentjes, Delfts blauw etc. Deze tentoonstelling kwam tot stand met medewerking van het Riga Art Nouveau Centre te Riga en Museum Royal Goedewaagen te Nieuw Buinen.

HOLLAND MANIA
in Riga

11-11-2022 / 12-3-2023

Veenkoloniaal Museum Veendam

TENTOONSTELLINGEN

EEN VLEUG JUGENDSTIL IN OOST-GRONINGEN: VAN 11 DECEMBER 2022 TOT EN MET 27 AUGUSTUS 2023

In de 19de eeuw ontstonden allerlei neostijlen die teruggrepen op een roemrucht verleden. Neoclassicisme, neogotiek en allerlei eclectische mengvormen. Jugendstil of Art Nouveau (Nieuwe Kunst), wilde met deze traditie breken en gebruik maken van nieuwe technieken. Er was ruimte voor ornamenten in deur- en raampartijen in vloeiende lijnen, geïnspireerd door de natuur.

De inrichting van het gebouw was vaak in overeenstemming met het uiterlijk. Later raakte het weer geheel uit de gratie vanwege de uitbraak van de Eerste Wereldoorlog. Door verbouwingen zijn veel interieurdetails in nu nog bestaande gebouwen verloren gegaan, maar gelukkig is er een revival. Soms worden panden met gevoel voor details weer gerestaureerd. Er is weer belangstelling voor Jugendstil, ook voor het in dezelfde periode ontworpen aarde- en porseleinwerk en niet te vergetende de boekdrukkunst.

Rond 1900 verrezen overal in Europa, maar tevens in andere continenten, nieuwe herenhuizen, villa's en bedrijfsgebouwen onder Jugendstilarchitectuur. De panden die in Nederland gebouwd werden weken af van buitenlandse voorbeelden. Uitbundige vormen zoals we die in Brussel, Parijs en Riga zien, komen we in Nederland op een paar uitzonderingen na, niet tegen. Dikwijls kon de architect zich niet geheel losmaken van allerlei neostijlen en herinneren neogotische en neo-renaïssancistische elementen zoals torentjes, kantelen en erkertjes aan de voorgaande

periode. De periode 1910-1914 kenmerkte zich door een versobering die door velen ten onrechte als Art Deco wordt aangeduid. Deze mengeling van stijlen zien we ook in Oost-Groningen. De aannemer past toe waar de opdrachtgever kiest. Klant is Koning, niet waar? ...

Opmerkelijk dat we in kleinere dorpen en steden van Noord-Nederland soms sprankelende voorbeelden tegenkomen. Panden gebouwd in opdracht van jonge industriëlen en ondernemers en een ontluikende middenstand die geld beschikbaar hadden om te investeren in iets nieuws en zich vaak toch ook van de rest wilden onderscheiden. Lokale architecten keken af bij de grote namen, speelden leentjebuurt of gebruikten voorbeeldboeken. Ook de plaatselijke dorpsstimmerman wist wel aan tegels met Jugendstilmotieven en glas-in-lood ramen te komen. En zo zijn er anno 2022-2023 in de dorpen in Oost-Groningen nog steeds mooie voorbeelden te vinden van Jugendstilpanden en mengvormen, waar Jugendstilelementen in zijn verwerkt.

In de tentoonstelling besteden we aandacht aan diverse nu nog bestaande panden, maar ook aan interieurstukken zoals meubels, gebruiksvoorwerpen en boeken die een soort drie-eenheid met het speciaal voor de opdrachtgever gecreëerde gebouw vormden.

TENTOONSTELLINGEN OP REIS

DE KLASSIEKE VERBINDING OP REIS - RIGA: VAN 30 APRIL 2022 TOT EN MET 31 AUGUSTUS 2022

In samenwerking met de AKKA, de alumnivereniging van de Klassieke Academie in Groningen, organiseerde het Veenkoloniaal Museum in 2021 een kunstexpositie onder de titel 'Groningen-Riga, de Klassieke Verbinding'.

Een selectie van deze tentoonstelling was afgelopen zomer vanaf 30 april 2022 te zien in het Mencendorfa nams Museum te Riga.

Het Veenkoloniaal Museum werkt al sinds 2006 samen met dit in een van de oudste pakhuizen van Riga gehuisveste museum. Claudia Pieterse, de Nederlandse ambassadeur in Letland, opende de tentoonstelling. Ze was sterk onder de indruk van de kwaliteit van de kunstwerken. Datzelfde gold voor Aiga Liepiņa, de ambassadeur van Letland in Nederland.

Zij kwam speciaal voor deze tentoonstelling naar Riga. Ze werden welkom geheten door Ilona Audere, directeur van het Mencendorfa nams en door Liene Johansone, de nieuwe directeur van het Museum van Geschiedenis en Scheepvaart in Riga. Na afloop van de expositie gingen niet alle werken gingen terug naar Nederland. In Riga werden diverse werken verkocht, die uiteindelijk in Finland, Ierland en Zuid Korea hun bestemming vonden.

MĀKSLAS IZSTĀDE
“KLASISKĀ SAIKNE. GRONINGENA-RĪGA”
2022.gada 30. aprīlis - 31.augusts
MENCENDORFA NAMS RĪGĀ

ART EXHIBITION
THE CLASSICAL LINK, GRONINGEN-RIGA
30 April - 31 August 2022
MENCENDORFA NAMS MUSEUM RIGA

MENCENDORFA NAMS
RĪGAS
MĀJAS MUZEJS

MENCENDORFA NAMS, GRĒCINIEKU IELA 18, RIGA
www.rigamuz.lv/mn/

VEENKOLONIAAL MUSEUM VEENDAM

TENTOONSTELLINGEN OP REIS

DE KLASSIEKE VERBINDING OP REIS - DEN HAAG: VAN 15 DECEMBER 2022 TOT EN MET 28 FEBRUARI 2023

In samenwerking met de AKKA, de alumnivereniging van de Klassieke Academie in Groningen, organiseerde het Veenkoloniaal Museum in 2021 een kunstexpositie onder de titel 'Groningen-Riga, de Klassieke Verbinding'.

Een selectie van deze tentoonstelling was vanaf 15 december 2022 te zien in het ambassadegebouw in Den Haag.

De Letse ambassadeur sprak tijdens de opening van deze expositie in Riga (30 april) al de wens uit dat eigenlijk een deel van de tentoonstelling in Den Haag zou moeten worden geëxposeerd. Opnieuw moest een selectie gemaakt worden omdat niet alle werken in het ambassadegebouw zouden passen.

Deze opening vond op woensdag 15 december 2022 plaats. Tijdens de receptie kon tevens afscheid worden genomen van honorair consul Jacob Emmelkamp. Hij heeft zich 12 jaar ingezet voor Letland vanuit het Groningse en gaat welverdiend met pensioen. De tentoonstelling in Den Haag was tot en met 28 februari 2023 te zien.

ACTIVITEITEN

13 FEBRUARI 2022: LEZING OVER MARITIEME SCHILDERKUNST, DOOR AKKA LID PETER THOLEN

Dat Nederland altijd al een belangrijke zeevarende natie is geweest is bekend. Ook onze grote schilders, of ze hun werk nu maakten in de Gouden Eeuw, tijdens de Haagse school of nu, wisten altijd een breed publiek te boeien met de zee, de stormen, de handel en de beroemde zeeslagen. Maar ook dichterbij huis is de zee onderdeel van ons leven. Wie een beetje Groninger is, weet dat in de negentiende eeuw de meeste Nederlandse kapiteins afkomstig waren uit Pekela, Veendam en Groningen. We zien nog steeds uiterst gespecialiseerde schepen vanaf het Winschoterdiep de internationale wateren bevaren. Hoe die fenomenale zeegechiedenis op het schildersdoek werd gezet, was onderwerp van een boeiende lezing door beeldend kunstenaar en verhalenverteller

Peter Tholen. Peter liet de ontwikkeling zien van de maritieme schilderkunst tussen ca. 1500 en nu. Beroemde meesterschilders als Pieter Bruegel de Oudere, Jacob van Ruysdael, Caspar David Friedrich en Joseph Mallord William Turner kwamen voorbij. In deel twee van de lezing voeren Groninger coasters en Veenkoloniale schepen over het filmdoek, schepen die de handel met de Oostzeelanden onderhielden. Tholen is zelf kunstschilder, opgeleid aan de Klassieke Academie in Groningen. Hij wil graag de vaak fenomenale schildertechniek laten zien en verbanden leggen met de schilderijen in de tentoonstelling 'De Klassieke Verbinding'.

Uiteraard werd, als onderdeel van de kleurrijke lezing, een bezoek gebracht aan deze prachtige expositie.

16 FEBRUARI 2022: ARCHEOLOGISCHE LEZING OVER HOLLANDSE ZUINIGHEID, DOOR MEREL SPITSHOVEN

In deze lezing werden de nieuwste onderzoeksbevindingen over de mesolithische kleine (<88,5mm) benen spitsen uit de Noordzee besproken. Deze spitsen worden gevonden door verzamelaars op de stranden van Zuid-Holland. Gebruikssporenanalyse in combinatie met een boogschietexperiment leidde tot interessante resultaten. Al deze spitsen bleken zeer intensief gebruikte (curated) wapenpunten te zijn. Er zijn sporen aanwezig van onder andere binding, bin-

dingsmateriaal, impact en reparaties.

Merel Spithoven is een promovendus aan de Rijksuniversiteit Groningen in samenwerking met de Universiteit Leiden. Spithoven is betrokken bij archeologisch onderzoek naar het Noordzeebekken sinds 2015 als lid van de Werkgroep Steentijd Noordzee (WSN). Ze heeft een uitgebreid netwerk opgebouwd bestaande uit onder andere verzamelaars van vondsten uit Doggerland, musea en verschillende erfgoedinstellingen. Als promovendus is ze nu onderdeel van een grootschalig project onder leiding van dr. Hans Peeters: Resurfacing Doggerland: Environment, humans and material culture in a postglacial drowning landscape.

Tijdens haar PhD zal ze onderzoek doen naar de relatie tussen mensen en (edel)herten in postglaciaal Doggerland. Ze gebruikt hiervoor met name gebruikssporen analyses in combinatie met experimentele archeologie.

ACTIVITEITEN

25 FEBRUARI 2022: WORKSHOP ZEESCHILDEREN

Deze workshop was voor iedereen van acht tot twaalf jaar. Het was de bedoeling dat er, onder leiding van een deskundige, schilderijen werden gemaakt met de zee als thema. Er konden maximaal tien deelnemers meedoen.

6 APRIL 2022: ARCHEOLOG MET HART EN ZIEL

Het is inmiddels al weer 25 jaar geleden dat onze archeoloog John Smit overleed. Roelie Meijer, één van de leden van de archeologiewerkgroep Experimentele archeologie, onderdeel van de Werkgroep Prehistorie keek deze avond terug op de veelzijdige archeoloog die velen wist te boeien en de geschiedenis van de Veenkoloniën met duizenden jaren wist te verlengen. Deze lezing werd georganiseerd in samenwerking

met de Bibliotheek te Veendam en Erfgoedpartners Groningen.

16 APRIL 2022: NEUT'N SCHAIT'N

Neut'n schait'n, ook wel riester'n genoemd. Wie schiet hem dik of schiet hem dun?

Onder de deelnemers werden weer mooie prijsjes verloot!

25 APRIL TOT EN MET 2 MEI 2022: LETLANDREIS

Deze Letlandreis stond vooral in het teken van onze uitwisseling met het Mencendorfa nams museum te Riga. De kunsttentoonstelling 'De Klassieke verbinding' werd vrijdag 29 april officieel door de Nederlandse ambassadeur geopend, hier waren we dan ook met het gehele reisgezelschap aanwezig. In Riga bezochten we verder het Lets Nationale Kunstmuseum en het Riga Beurs Museum. Beide musea bezitten wereldbepaalde kunstcollecties. In Koerland bezochten we de beeldtuin te Pedvale en het oude kuuroord Kemiri.

ACTIVITEITEN

9 JULI 2022: WORKSHOP 'COLLAGE'

Iedereen die zin had in een gezellige middag creatief bezig zijn met papier en verf was van harte welkom!

Op 9 juli gaf Andina Sling-van Bruggen in het Veenkoloniaal Museum in Veendam een workshop collage. Je maakt een collage op stevig A4 papier met behulp van afbeeldingen uit tijdschriften en verbindt deze afbeeldingen met elkaar door middel van acrylverf en andere materialen.

De inloop was vanaf 13.00 uur, de workshop begon om 13.30 uur. Alle materialen waren aanwezig en tijdens de workshop werd je voorzien van een kopje koffie of thee met een plakje cake.

27 AUGUSTUS 2022: LEZING 'VOORTVARENDE VROUWEN EN HUN KLEDING', DOOR HENDRIK ANDRIES HACHMER

Directeur Hendrik Andries Hachmer heeft speciaal voor deze lezing zijn verhaal aangepast over de voortvarende vrouwen. Met deze lezing introduceerde hij met foto's vanaf 1860 tot 1910 de veranderende modestijl in de Veenkoloniën. Het museum was voor de liefhebbers dit keer ook 's avonds open. Daardoor kon men na de lezing ook onze tentoonstellingen 'Met het zout van de zee' en 'Van korset tot paillet' bezoeken.

De entree was gratis.

1 OKTOBER 2022: VRIENDENDAG 2022

Evenals in 2021 hebben we ook in 2022 weer een Vriendendag georganiseerd, ditmaal met als thema 'Plan Tusschendiepen'.

De Vrienden werden om 13.30 uur in het museum ontvangen met koffie/thee en koek. Daarna was er om 14.00 uur een kleine PowerPoint-presentatie over het plan 'Tusschendiepen'. Na de lezing wandelde iedereen via het Hertenkamp langs de loop van het voormalige riviertje de Oude Ae. Via het Beneden Oosterdiep kwamen ze uit bij het pand Van Heijningen Bosch.

Daar werden ze verrast met een hapje en een drankje. Vervolgens werd zowel het oude postkantoor als het pand Van Heijningen Bosch bezichtigd. Na afloop gingen we terug naar het museum. In het naastgelegen Brouwhotel Parkzicht stonden diverse biertjes klaar om geproefd te worden, vervolgens sloten we af met een stampotmaaltijd.

ACTIVITEITEN

25 OKTOBER & 1 NOVEMBER 2022: LEZING OVER DE GESCHIEDENIS VAN HET VERENIGINGSLEVEN, DOOR OTTO KNOTTNERUS

Deze twee avonden stonden in het teken van de eindpresentatie Groninger Veenkoloniën verenigt u. Beide avonden begon Otto Knottnerus om 19.30 uur met een lezing over de geschiedenis van het verenigingsleven, daarna was er de mogelijkheid tot het bekijken van de foto-expositie in het Veenkoloniaal Museum, en het lopen van de audiowandeling (duur ca. 15 minuten).

26 OKTOBER 2022: LEZING OVER KUNSTKRING DE PLOEG, DOOR HAN STEENBRUGGE

Kunstkring 'De Ploeg' staat al lange tijd volop in de belangstelling en dan vooral de Ploegleden van

het eerste uur. Han Steenbrugge, directeur van Museum Belvédère te Heerenveen, ging deze avond in op diverse aspecten van De Ploeg. Tijdens de pauze konden de bezoekers de tentoonstelling 'Met het zout van de zee' bewonderen. Deze tentoonstelling bestond deels uit werk van Ploegschilders.

1 NOVEMBER 2022: WEEK VAN NALATEN AAN CULTUUR

Dinsdagavond 1 november deed Cultuur uit de regio mee aan de landelijke campagne 'Nalaten aan cultuur'. De ontvangst was met koffie en koek, bezoek aan depots, & muziek van het VKSO.

Het Veenkoloniaal Museum, Theater & Filmhuis van Beresteyn & de Muziek- Dans & Theaterschool te Veendam deden, in samenwerking met het

Veenkoloniaal Symfonie Orkest en Museum Kapiteinshuis Pekela, mee aan de 'Week van Nalaten aan Cultuur'. Deze week was landelijk opgezet door diverse culturele organisaties, met als doel belangstellenden er op te wijzen dat men ook kan nalaten aan culturele instellingen in de regio. Velen denken bij het opstellen van een testament vaak alleen aan grote landelijke organisaties, maar weten niet dat men ook rechtstreeks aan een culturele instellingen in de regio kan nalaten en oormerken voor een bepaalde bestemming, bijvoorbeeld het organiseren van een theatervoorstelling met regionale acteurs, bestemmen voor het restaureren van schilderijen, het organiseren van wisseltentoonstellingen of het ontwikkelen van educatieve programma's. Heel veel stichtingen bezitten bovendien een ANBI status die ook nog eens het doneren bij leven aantrekkelijk maakt. De nalatenschappen versterken zo juist de culturele organisaties in de regio.

ACTIVITEITEN

Op dinsdagavond 1 november boden de participanten van vanBeresteyn in samenwerking met Museum Kapiteinshuis Pekela en het Veenkoloniaal Symfonieorkest een informatief programma waarbij men kennis kon maken met genoemde organisaties en de doelen die ze nastreven. Er werd onder andere kennis gemaakt met het depot van het museum. Twee leden van het Veenkoloniaal Symfonie orkest, te weten Otto Lambermont (viool) en Michelle van der Braak, brachten muziek van J.S. Bach, duo in G en Castillo Interior van P. Vask ten gehore en men maakte kennis met diverse aspecten van de Muziek-Dans en Theaterschool en de Jonckheren en Jonckvrouwen van theater vanBeresteyn. De ontvangst was met koffie en koek in Cultuurcentrum vanBeresteyn. De entree was gratis.

2, 9 & 16 NOVEMBER 2022: 3-DAAGSE CURSUS - GESCHIEDENIS VAN OEKRAÏNE EN WIT-RUSLAND, DOOR DRS. F. ERENS

Wit-Rusland en Oekraïne stonden, en staan, vanwege de oorlog volop in de belangstelling. Oekraïne is al vaker een slagveld geweest, evenals het aangrenzende Wit-Rusland.

Op drie woensdagavonden stonden we stil bij de geschiedenis van deze twee landen. De geschiedenis van deze landen verklaart enigszins de positie waarin zij zich nu bevinden. In deze cursus werd in vogelvlucht een overzicht gegeven van de gecom-

pliceerde geschiedenis van Oekraïne en Belarus, en hun historische relaties met de buurlanden Rusland en Polen-Litouwen. We stonden stil bij het oude rijk Kiev-Rus, de Poolse en Tsaristisch-Russische overheersing, het regime onder Lenin, Stalin en andere Sovjetleiders, en de laatste dertig jaar van onafhankelijkheid. Dit ter verklaring van de uiterst moeilijke geopolitieke positie waarin zij zich anno 2022 bevinden. Behalve het politieke aspect, wordt er ook kort stilgestaan bij hun cultuurhistorische erfenis.

Drs. Frederik Erens (1970) studeerde aan de Rijksuniversiteit Utrecht politieke en Oost-Europese geschiedenis. Tevens is hij werkzaam als reisleader voor culturreizen en bestuurslid van de Nederlands-Baltische Vereniging.

6 NOVEMBER 2022: BOEKENMARKT

Na twee jaar lockdowns en coronaperikelen ging deze boekenmarkt nu gelukkig wel door. Dit maal was er extra aandacht voor maritieme boeken. Naast onze vaste standhouders waren er twee nieuwe aanbieders van boeken.

KAPITEINSHUIS PEKELA

AD 1799

ONDERSTEUNING KLEINE MUSEA

PEKELDER KAPITEINS, BUITENGAATS IN EUROPA. 3 APRIL T/M 31 OKTOBER 2022

Het Veenkoloniaal Museum steunt ook kleinere musea. Ieder jaar maakt het museum een nieuwe tentoonstelling voor het Museum Kapiteinshuis Pekela te Nieuwe Pekela. In 2022 was het onderwerp Pekelder Kapiteins. In deze tentoonstelling toonde het kapiteinshuis de zeereizen van vier negentiende-eeuwse Veenkoloniale (Pekelder) kapiteins met zeer diverse schepen. In de acht-

tiende eeuw begon men met de uitvoer van turf naar Duitsland, later met diverse ladingen naar de Oostzee en Scandinavië, vaak ook 'op avontuur'. De retourladingen waren vooral graan en hout, soms ook boomstammen. Later voer men naar de Middellandse zee en enkelen bevoeren zelfs de hele wereld. De kapiteins hadden vaak hun vrouw en kinderen aan boord. Ze kochten veelal mooie souvenirs waar ze thuis mee konden pronken. Aan de hand van deze souvenirs, tezamen met objecten uit het bezit van deze kapiteins vormen zich

tastbare en persoonlijke levensverhalen die ook in het heden nog de verbeelding prikkelen.

Ook is er een kleine publikatie gemaakt ter gelegenheid van deze tentoonstelling, genaamd **'Het Zeemanscollege De Trouw te Oude Pekela 1851-1899'**.

Originele tekst door drs. A. Westers
Bewerkt door drs. C. Vister
en dr. F. Oppedaal

Het Kapiteinshuis Pekela
Dominee S. Tjadenstraat C96
9563 RD Nieuwe Pekela

De tentoonstelling *Pekelder Kapiteins, buitengaats in Europa* wordt mede mogelijk gemaakt door dhr. H. Bult, ing. W. G. Koster en het Hannemahuis Harlingen

2022

J A A R V E R S L A G

V E E N K O L O N I A A L
M U S E U M V E E N D A M